„Hrvatski katolički Orao – Subotica“

stevanmackovic.wordpress.com/hrvatski-katolicki-orao-subotica

2019 M11 29

Rate This

„Hrvatski katolički Orao – Subotica“

U Historijskom arhivu Subotica, kao fond „Hrvatski katolički orao – Subotica” (1920-1929)[1] fragmentarno je sačuvano arhivsko gradivo o toj organizaciji. Iz njega se može dobiti sažeti pregled nastanka i djelovanja orlovstava u Subotici.

Napomena: U prvoj polovici vježbe pazi na uspravan trup, uzdignutu glavu, snažno raširene lakte i izbočena prsa.

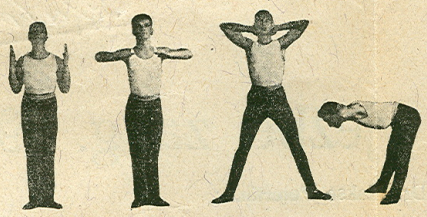

(I) 1. 2 (II) 3. 4.

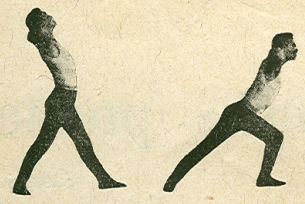

5. 6

3. vježba.

(Šake u pijest.)

A. 1. Raskoči u 80 cm široki raskoračni stav — odruči dolje, dlanovi napred — zakloni glavu, gledaj gore.
2. Otkloni trup snažno na desno — desna pest na izvanju stranu desnog koljena, ljevicu odručno skuči tako, da dođe pest na lijevo (u broj 3 na desno) rame tik do vrata — oba dlana napred, glavu okreni desno i gledaj desnu petu (lijevi lakat nazad.)
3. Otkloni trup na lijevo i izvedi sve kretnje u broj 2 na suprotnu stranu.
4. Izdržaj.

B. 1. Uspravi trup — desnicom izdržaj, ljevicu odručno skuči gore kao i desnica (nadlaktice vodoravno) dlanovi naprijed, glava ravno napred.
2. S objenožnim odskokom izvedi (u zraku) poluokret na lijevo i skoči u petni stav — ruke pruži malim lukom prama gore u odručaj dlanovima dolje, prste pruži.
3. Bočnim lukovima unazad (kroz visoki zaručaj i priručaj) predruči dlanovi dolje i načini niski čučanj.
4. Izdržaj.

C. 1. Ruke među nogama upri o tlo i oštro izvedi ležajni potpor (noge prstima dotiču tlo — tijelo u pravcu!)
2. Okreni se u ležajnom potporu za poluokret na desno, — desnica kroz odručaj u uzručaj dlan napred — glava desno — gore pogled na desni dlan — Lijevo stopalo se vanjskim rubom dotiče tla a desno (tik pred lijevim) sa unutarnjim. Obe ruke u istom pravcu — noge, trup i glava u istom pravcu.
3. Spusti desnicu u odručaj (vodoravan položaj) dlan dolje — pogled na desnu šaku — ostalo tijelo nepomično.
4. Izdržaj.

(III.) 7.

8.

9

D. 1. Na lijevici i lijevoj nozi izvedi poluokret na lijevo (u prijašnji položaj) skuči desnu nogu napred u čučanj, lijevu zadrži pruženu (kao i dosad u zanožnom stavu) desnicom se podupri o tlo kao i prije — pogled ravno napred.
2. Ustani (ispravi desnu nogu) prinoži lijevom k desnoj — ruke kroz priručaj i predručaj uzruči, dlanovi unutra (istodobno sa ustajanjem).
3. Kroz odručaj udarcem privuči.
4. Izdržaj.

Napomena: Pazi da su ti u prva četiri stava šake u pijesti.

4. vježba.

A. 1. Pretkorak desnom (do zanožnog stava lijevom) — predruči, dlanovi unutra.
2. Na obim prstima cio okret na lijevo do stava na desnom stopalu, lijeva u prednožnom stavu — kroz priručaj i predručaj uzruči dlanovi unutra.
3. Poklek na desno koljeno (desno koljeno do lijepe pete) — pretklon trupa — ruke kroz odručaj i priručaj opri o tlo pokraj lijevih prstiju — glavu zakloni pogled ravno (to je niski start za trčanje).
4. Izdržaj.

B. 1. Ustani (ispruži obe noge) pretkorak desnom do zanožnog stava lijevom, ruke predručno skuči unutra tako da desnica uhvati zapešće lijeve ruku, koja je u pijest stisnuta, — pijesti dotiču se prsiju — dlanovi dolje — laktovi vodoravno.
2. Na obim prstima izvedi jedan i pol okreta na lijevo — desnu nogu žurno skuči i povuči gornjom stranom desnoga stopala po listu lijeve noge (to je kao na umetnuti »i«) — trup, glava i ruke izdržaj — vezano se iz ovog stava odmah prelazi u
3. Ispad desnom na desno (velik ispad — koljeno jako skučeno), trup ostaje okomito) desnicom ispusti lijevicu, sklizni dlanom desnice po hrptu i prstima lijevice i zamani istodobno sa ispadom vodoravno u odručaj, dlan dolje, prsti pruženi.
4. Izdržaj.

C. 1. Na obim prstima izvedi poluokret na lijevo do čučnja na lijevoj nozi i zanožnog stava desnom — ljevicom opri

Početkom dvadesetog stoljeća započinje krčki biskup Antun Mahnić veliko gibanje među katoličkom mladeži koje je nazvano *Katolički pokret*. Cilj pokreta bio je suprotstaviti se liberalizmu koji je sve više nadirao u naše krajeve iz europskih zemalja i potiskivao vjeru i

njezine vrijednosti iz javnog života. To će biti začetak formiranja Orlovstva kao posebne organizacije koja imala je za cilj odgoj mladeži u vjerskom, intelektualnom, moralnom i tjelesnom pogledu. Ono što se kod orlova u vanjskoj djelatnosti najviše opažalo bila je njihova gimnastička aktivnost s priredbama, sletovima i ostalim manifestacija. No, kako svedoče riječi dr Ivana Merza[2] „Hrvatsko Orlovstvo nije samo neka gimnastička organizacija, već je ona jedan katolički prosvjetni omladinski pokret koji ima u svome programu i tjelesni odgoj omladine, a do u tančine provodi smjernice koje Sveta Stolica daje tako zvanoj Katoličkoj akciji“.[3]

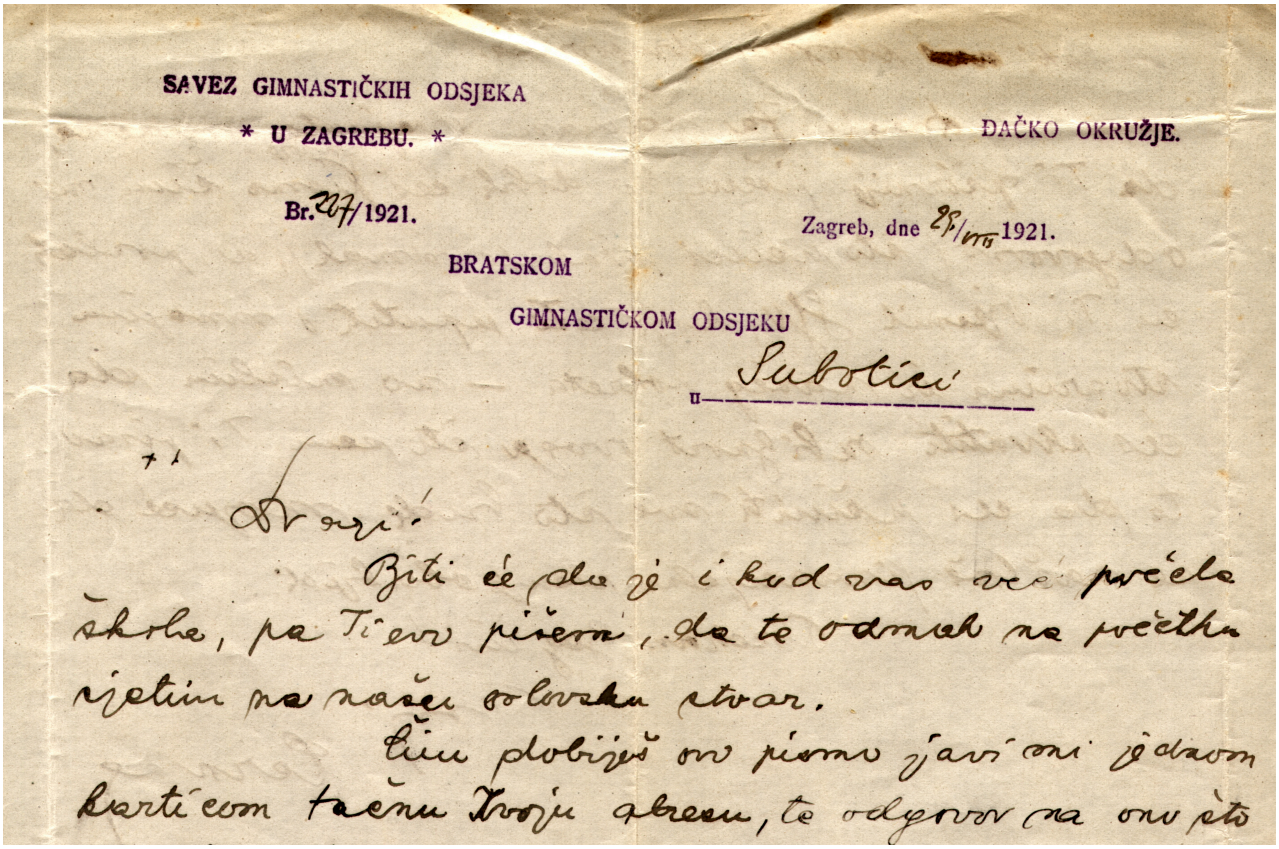

SAVEZ GIMNASTIČKIH ODSJEKA
* U ZAGREBU. *

DAČKO OKRUŽJE.

Br. 207/1921.

Zagreb, dne 29/VIII 1921.

BRATSKOM
GIMNASTIČKOM ODSJEKU
u Subotici

Dragi!

Biti će da je i kod vas već počela škola, pa Tiev pišem, da te odmah na početku sjetim na našu orlovsku stvar.

Čim dobiješ ovo pismo javi mi jednom karticom tačnu Tvoju adresu, te odgovor na ono što

Jedna od disciplina na takmičenjima „Orlova“, koja se sastojala u davanju točnih odgovora iz „Zlatne knjige“[4] i povijesti i uređenju organizacije, na koja su članovi – vježbači morali da, poput ispita u vrsti odgovaraju, i na osnovi toga osvajaju bodove, daje nam kratki i jezgroviti prikaz i povijest čitave Orlovske organizacije[5].

SAVEZ GIMNASTIČKIH ODSJEKA
*** U ZAGREBU. ***

ĐAČKO OKRUŽJE.

Br. 227/1921.

Zagreb, dne 28/VIII 1921.

BRATSKOM

GIMNASTIČKOM ODSJEKU

u Subotici

Brate!

Biti će [illegible] i kod vas već počela škola, pa Ti evo pišem, da te odmah na početku sjetim na našu orlovsku stvar.

Čim dobiješ ovo pismo javi mi jednom kartom tačnu Tvoju adresu, te odgovor na ono što Ti niže pišem.

Mi smo Ti ovdje u tjeskobi radi pomanjkanja financija, tako da ne možemo raditi onako kako bismo morali. Imademo silne izdatke za razne knjige i tiskanice, a pokrića nema od nikud. U ime naše stvari, molim Te stoga, da nam odmah pošalješ sav novac koji ste nam dužni za tečaj i knjige, te da skupiš bilo na koji način što više darova od naših organizacija i ljudi za naš orlovski pokret, te nam to odmah pošalješ. – Kako Ti je već poznato nabavili smo uz veliki novac mnogo vježbaćih hlača i majica, za koje smo izdali sav svoj kapital do zadnje pare. Ne rasprodamo li ~~[illegible]~~ to čim prije – odmah – mi smo [illegible]. Cijene su ~~[illegible]~~ vježbaćim hlačama 250 K, a majice 85–90 K. Nagovori svoju organizaciju, da

U materijalu iz 1922. godine[6] u njima je stajalo:

„Što je Orao_? Orao je organizacija poštene katoličke omladine.

Kakovu zadaću ima Orao? Zadaća Orla je: svu hrvatsku omladinu, koja katolički misli i hoće da se po kršćanskim načelima u životu ravna, združiti u jednu četu: tu mladenačku četu izobražavati umno, ćudoredno i tjelesno; pomoću te omladine oduševljavati, utvrđivati i zagrijavati narod za uzore kršćanskog mišljenja i življenja.

Što je podloga Orlovom djelovanju? Podloga cijelom Orlovom djelovanju je katolička vjera; njezina načela i zapovjedi, kako nam je dao Bog i s. Katolička Crkva.

Kako je razdijeljen rad Orla? Rad Orla se dijeli na: tjelovježbeni, izobrazbeni i organizatorni.

Što je svrha tjelovježbanog rada Orla? Svrha Orlovog tjelovježbenog rada je: uzgojiti tjelesno i duševno zdrav hrvatski narod.“

Iz povijesti organizacije neka od pitanja i odgovora su bila i slijedeća.

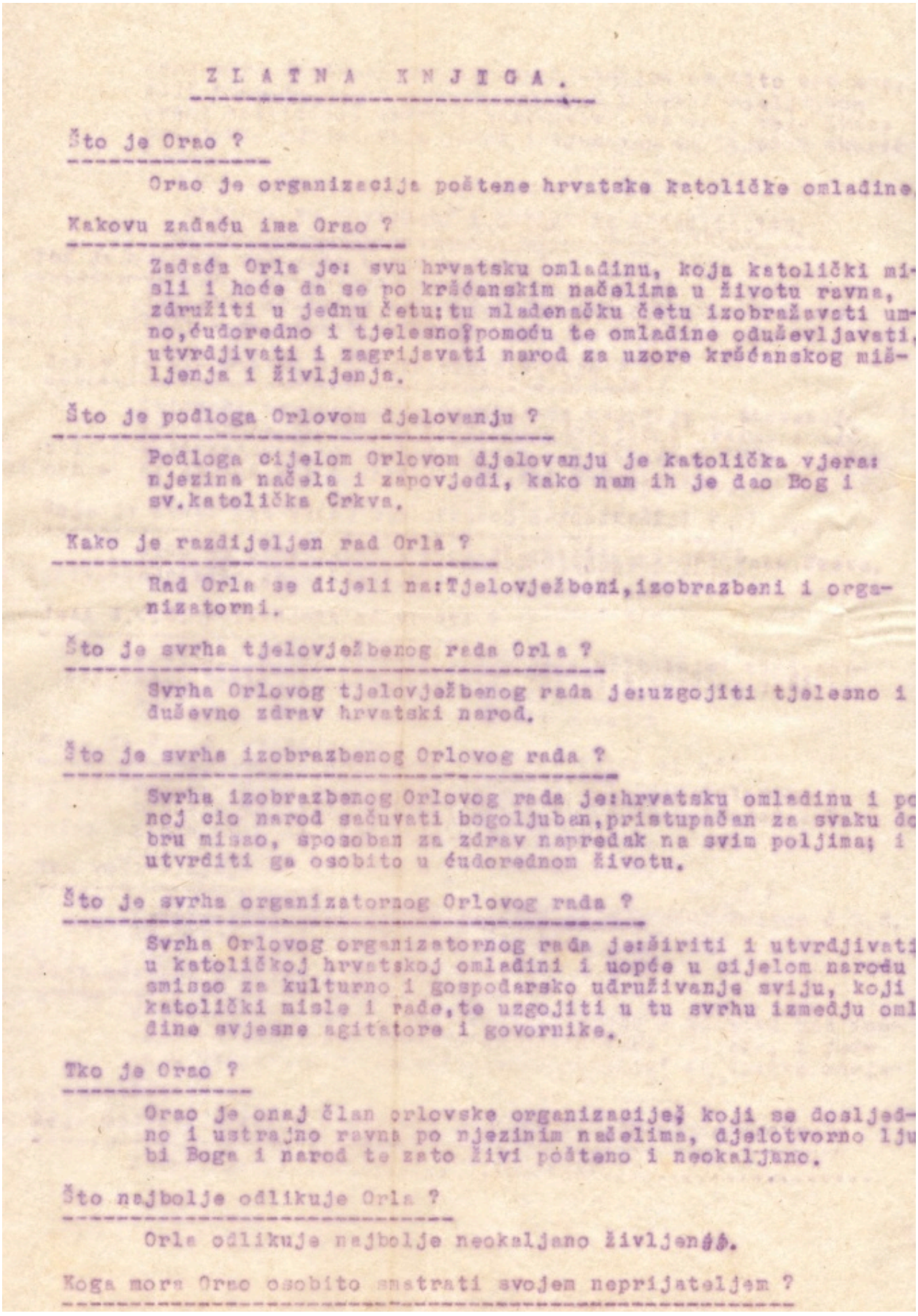

Z L A T N A K N J I G A .

Što je Orao ?

Orao je organizacija poštene hrvatske katoličke omladine.

Kakovu zadaću ima Orao ?

Zadaća Orla je: svu hrvatsku omladinu, koja katolički misli i hoće da se po kršćanskim načelima u životu ravna, združiti u jednu četu; tu mladenačku četu izobraževati umno, čudoredno i tjelesno; pomoću te omladine oduševljavati, utvrđivati i zagrijavati narod za uzore kršćanskog mišljenja i življenja.

Što je podloga Orlovom djelovanju ?

Podloga cijelom Orlovom djelovanju je katolička vjera: njezina načela i zapovjedi, kako nam ih je dao Bog i sv. katolička Crkva.

Kako je razdijeljen rad Orla ?

Rad Orla se dijeli na: Tjelovježbeni, izobrazbeni i organizatorni.

Što je svrha tjelovježbenog rada Orla ?

Svrha Orlovog tjelovježbenog rada je: uzgojiti tjelesno i duševno zdrav hrvatski narod.

Što je svrha izobrazbenog Orlovog rada ?

Svrha izobrazbenog Orlovog rada je: hrvatsku omladinu i po nej cio narod sačuvati bogoljuban, pristupačan za svaku dobru misao, sposoban za zdrav napredak na svim poljima; i utvrditi ga osobito u čudorednom životu.

Što je svrha organizatornog Orlovog rada ?

Svrha Orlovog organizatornog rada je: širiti i utvrđivati u katoličkoj hrvatskoj omladini i uopće u cijelom narodu smisao za kulturno i gospodarsko udruživanje svih, koji katolički misle i rade, te uzgojiti u tu svrhu između omladine svjesne agitatore i govornike.

Tko je Orao ?

Orao je onaj član orlovske organizacije, koji se dosljedno i ustrajno ravna po njezinim načelima, djelotvorno ljubi Boga i narod te zato živi pošteno i neokaljano.

Što najbolje odlikuje Orla ?

Orla odlikuje najbolje neokaljano življenje.

Koga mora Orao osobito smatrati svojem neprijateljem ?

„Tko je osnivač Orlovske organizacije? Osnivači orlovske organizacije jesu pokojni Dr. Janez Krek i Dr. Antun Korošec.

Kakav je bio razvoj Orlovske organizacije? Orlovska organizacija razvila se najprije u Sloveniji kao odsjek Slovenske kršćansko – socijalne sveze, a iza I. Slavenskog orlovskog tabora u Mariboru g. 1920. otpočela je kod nas u okrilju Hrv. Kat. Nar. Saveza.

Koje je pravo ime našoj cjelokupnoj organizaciji? Naša se organizacija zove: Jugoslavenska orlovska Sveza. Sjedište je u Ljubljani.

Jeli J.O.S. potvrđena od vlasti? Jest! J.O.S. ima pravila potvrđena riješenjem ministarstva unutrašnjih dela kralj. SHS od 3. avgusta 1921. br. 2007.

Kako je J.O.S. razdijeljena? J.O.S. imade sada 2 podsveze i 1 podsavez: Orlovsku i orlišku podsvezu u Ljubljani i Orlovski podsavez u Zagrebu. Ovi se opet dijele na okružja.“[7]

Subotički Orlovi prvo (tokom 1921.) djeluju kao „Gimnastički odsjek“ pri „Savezu gimnastičkih odsjeka u Zagrebu (dalje SGO), Đačko okružje“

Sačuvana je prepiska SGO i odsjeka u Subotici koga je tada vodio **Željko Vidaković** (sa stanom Beogradski put 27), u kojoj je i „Vjesnik SGO“[8] koji donosi nove informacije o pokretu u nabraja i određuje kakvih se normi imaju držati članovi organizacije. Tako „Vjesnik“ iz rujna 1921. god. II, br. 1, pored drugog opisuje kakva treba da je „tjelovježbena odora: modre vježbaće hlače, crveni pojas i majica“, kako i odakle treba nabaviti „Zlatnu knjigu“, informira o predviđenom sveorlovskom taboru u Brnu mjeseca kolovoza 1922., te kakvo ima biti držanje prema sokolstvu. U tom dijelu se ističe da se „pripremaju našoj braći progoni – te se braća upozaravju da se pokore svim odredbama škole i da na izazove ne reagiraju, već da i sokolsku gimnastiku polaze, ali da pomno prate sve događaje, držanje učitelja gimnastike spicialno i da sve točno i savjesno javljaju SGO-u.“

U broju 2 saznajemo da su „Jugoslavenskoj orlovskoj zvezi“ (dalje JOZ) sa sjedištem u Ljubljani, od strane Ministarstva unutrašnjih dela u Beogradu pod br. 2007. od 3. kolovoza 1921. odobrena pravila. Tom ustroju se pokušavaju prilagoditi i postojeći odsjeci, iščekujući dalje orginazacione upute, kao na. pr. formiranje „pokr. Odbora u Splitu, Sarajevu, Subotici itd.“[9]

O deljem razvoju orlovstva i vezama sa orlovima u Subotici, svjedoči i kasnija prepiska iz arhivskog gradiva. U Osijeku je djelovalo „Osiječko orlovsko okružje“ koje svojim dopisom 29. XI 1921. javlja „Orlovskom odsjeku u Subotici“ da je 20. XI održana glavna skupština okružja na kojoj nije bilo delegata iz Subotice, no da preglednice i mjesečnu članarinu od 1 krune, imaju slati upravo njima.

Prva javna orlovska akademija u Subotici je održana 8. XII 1921. Tada je brat predsjednik Željko Vidaković čitao referat *Najveći orao*, o dr Mahniću[10], a brat tajnik Grga Tumbas referat *Mens sana in corpore sano.* Govoreći o Mahniću brat Vidaković ističe: „Orlovske organizacije nije ustanovio dr Mahnić, ali ipak slobodno možemo reći, da su one izrasle iz ideja koje je posijao Mahnić, te iz pobude, koje je on davao.“[11] Iz „Osiječkog Orlovskog okružja“ stigle su i čestitke zbog uspješno održanog javnog nastupa – akademije.[12]

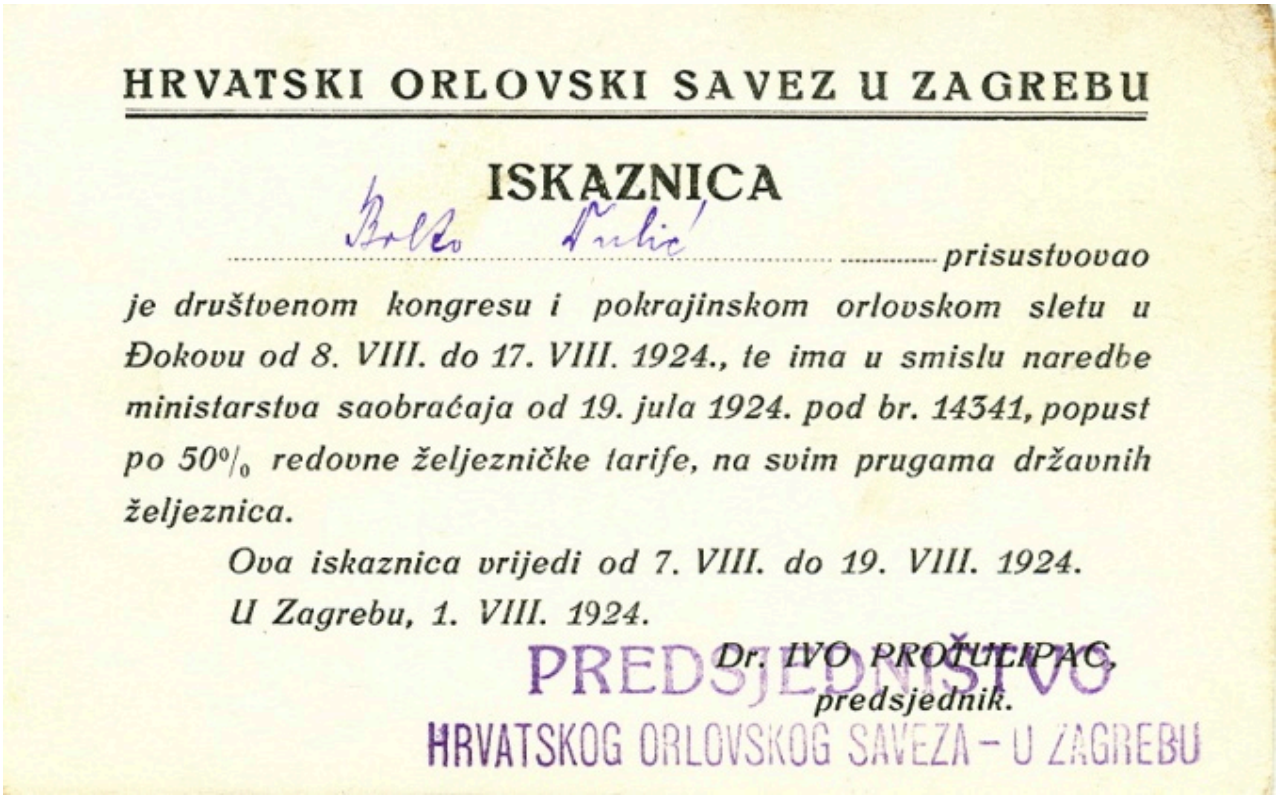

HRVATSKI ORLOVSKI SAVEZ U ZAGREBU

ISKAZNICA

Bolko Đulić ..... prisustvovao

je društvenom kongresu i pokrajinskom orlovskom sletu u Đokovu od 8. VIII. do 17. VIII. 1924., te ima u smislu naredbe ministarstva saobraćaja od 19. jula 1924. pod br. 14341, popust po 50% redovne željezničke tarife, na svim prugama državnih željeznica.

Ova iskaznica vrijedi od 7. VIII. do 19. VIII. 1924.

U Zagrebu, 1. VIII. 1924.

Dr. IVO PROTULIPAC,
predsjednik.

PREDSJEDNIŠTVO
HRVATSKOG ORLOVSKOG SAVEZA – U ZAGREBU

Na osnivačkoj skupštini održanoj 18. IX. 1921., sa prisutna 32 člana, osnovan je „Orlovski odsjek u našoj bijeloj Subotici“. Krajem godine iz zapisnika sa redovne skupštine saznajemo više o tom događaju i dotadašnjem radu.

„Izveštaj tajnika Orlovskog odsjeka na skupštini održanoj 17/XII.1921. Braćo! Vi svi znadete, da je u cijeloj našoj državi raširenо jedno liberalno, bezbožno, moderno društvo, koje sa svojom organizacijom, hoće oslobođenje slavenskog naroda ispod tuđinskog gospodstva i oslobođenje slavenske duše od pape, od Rima, od katoličke crkve, a to je sokolsko društvo. Ovo liberalno društvo se raširilo i u Vojvodini, kao u jednom dijelu naše države, a tako i u našoj bijeloj Subotici, kao gradu Vojvodine. Subotička sokolska organizacija se urotila nama kršćanima i katolicima strgne krst sa čela, da nam iščupa vjeru u Boga, a da nam u srce usade, vrtoglavo očajnu modernu misao, kojoj već nije potrebna religija, Bog i crkva, jer je to samo za neukog i glupog čovjeka. Napadali i terorizirali su nas pojedinca, tako da su nas nagnali i tim su postupkom dostigli to, da smo mi katolici uvideli iz opravdane samoodbrane potrebu osnutka jednog gimnastičkog društva, da možemo odoljeti tom našem zakletom neprijatelju, jer samo čvrsta organizacija u zajedničkoj borbi za uzvišenim ciljevima i samo jednodušna veza svijuh snaga može uspjeti. I mi se obratismo Orlovskoj ideji, koja se po kršćanskim načelima ravna, koja svoj prosvjetni rad temelji i dovodi u sklad sa kršćanstvom.

Zato smo 18-od septembra 1921. sazvali skupštinu, te smo sa 12 članova iz višeškolske sekcije i sa 20 članova iz nižeškolske sekcije, ukupno 32 člana osnovali Orlovski odsjek i u našoj bijeloj Subotici. Time smo sagradili temelj, na kojem treba još mnogo raditi i zidati, da ga dovršimo. Ovom Orlovskom odsjeku je glavno sredstvo za obrazovanje tjelovježba, zato odmah smo i mi počeli graditi i zidati na naš osobni temelj t.j. počelismo se vježbati. Isprva je to kod nas išlo malo teško, braća su netočno i

neuredno dolazili na vježbe, ali zato nismo klonuli, jer je svaki početak težak, svaki je brat vježbao kod kuće, te je nedjelno samo jedanput dolazio na zajedničku vježbu, jer nijesmo imali zato dosta zgodno mjesto i lokal, nego smo se vježbali u dvorištu „Kat. Doma“, dok nam napokon nijesu dozvolili da vježbamo u velikoj dvorani i to samo dvaputa nedeljno, jedanuput članovi, jedanput naraštaj. Ali mi smo po mogućnosti održali vježbe nedeljno dvaput, tako da smo zakratko vrijeme uvježbali neke vježbe, te smo već na đački dan 8.XII.1921. g. mogli prirediti jedan javni istup, akademiju, koja je na naše najveće iznenađenje ispala iznad očekivanja, jer nas je i moralno i materijalno pomogla, da naš daljni rad mogli budemo sa većom silom i energijom, nego dosada nastaviti. Na akademiji su se održali razni referati i vježbe i to:

1. *„Proslov“ preč. g. Ante Skenderovića*
2. *„Najveći Orao“ Željko Vidaković predsj.*
3. *„Borba“ (od Mlinarića) deklamovanje Veco Čović nač.*
4. *„Naraštajske vježbe“ izvodi naraštaj*
5. *„Članske vježbe“ izvode članovi*
6. *„Mens sana in corpore sano“ drži Grgo Tumbas taj.*

Detaljni izveštaj o javnoj akademiji i vježbi će dati brat načelnik. Osim toga smo održali još četiri odborske sjednice.Ovo bi bio moj detaljni izveštaj o dosadnjem radu i napretkunašeg odsjeka.

Subotica, 17. decembra 1921.

Željko Vidaković	*Grgo Tumbas*
predsjednik	*tajnik“*[13]

Br: 6./5.

1921.

Referat brata predsj. Željka Vidakovića „Najveći Orao" i brata tajnika Grge Tumbaša „Mens sana in corpore sano!" – na I. javnoj akademiji 8. XII. 1921. – Nadalje zapisnik akademije.

Subotica 8. XII. 1921.

Ž. Vidaković

– arhivar –

„Hrvatska podsveza Jugoslavenske Orlovske Sveze – Zagreb“ 31.X .1921. javlja „Orlovskom odsjeku u Subotici“ da je na sjednici predsjedništva zaključeno da se odsjeci Osijek, Vukovar, Vinkovci, Subotica i Đakovo sjedine u „Osječko orlovsko okružje“.[14]

Subotička organizacija djeluje pri „Osječkom orlovskom okružju“. Redovno se razmjenjuju informacije, stižu dopisi, okružnice, „Vjesnik“, „Tehnički prilozi“, iz „Osječkog orlovskog okružja“. Isto tako uplaćivana je članarina. Posebno je bilo zanimanje subotičana za veliki orlovski slet u Brnu, koji se održavao polovicom srpnja 1922[15]. Iz Osijeka su stizale i sugestije da se za aktivnosti Orlova pronađe okvir i suradnja u nekom „bunjevačkom prosvjetnom društvu, koje je za vreme Mađarske vršilo nacionalnu zadaću“[16] a koje bi time pružilo zakonsko utemeljenje za djelovanje. U vezi s time upućeni su na pravnika dr Katanca[17] „koji je vrlo vješt u svemu tome“.

Saznajemo da su na sjednici „Okružnog vijeća“ 7. svibnja 1922. u Osijeku, prisutni su bili zastupnici iz Osijeka, Subotice, Vinkovaca i Vukovara. Neki od zaključaka tada doneseni su i da će se za okružje prirediti „obligatan“ nastup u Gradištu, da prijave za Brno mogu da se provjere u „Hrvatskoj Odbrani“, da članarina za svakog člana iznosi 50 para mjesečno.

Brat **Željko Vidaković** delegiran je za suca na natjecanju orlovskog okružja u Gradištu koje se predviđalo za 5. VII. 1922.

Subotički Orlovi su željeli gostovati u Somboru u prostorijama „Kola“, te je zbog toga somborski stanovnik Antun Bošnjak podnio prijavu Redarstvenoj kapetaniji Sombor, a ona je riješila da pošto nema dokaza „da „Subotički orlovski odsek“ ima od nadležnog ministarstva odobrena pravila“ zabrani takvu aktivnost.[18]

Glavna skupština Okružja zakazana je za 29. X 1922. u Osijeku. Prisustvovala je i delegacija iz Subotice.

I u 1923. nastavljena je prepiska između Orlova Osijeka i Subotice, doduše slabijeg intenziteta nego u protekloj godini.[19] Tako „Osiječko orlovsko okružje“ 17.V. piše „Ne možemo da pojmimo vašu šutnju ove godine. Vaš je odsjek bio lanjske godine tako revan u dopisivanju, a ove godine ide vrlo slabo.“[20]

Na nivou Okružja, kako saznajemo iz građe, odvijale su se redovite aktivnosti, pripreme za glavnu skupštinu, okružna priredba, prikupljanje podataka o odsjecima, …

„Nesnosne političke prilike proizvele su i nesumnjivi utjecaj na naš pokret..“ kaže se u okružnici OOO

Na organizacionom planu, u 1924. godini, nakon fuzije „Orlovskog podsaveza“ i „Katoličkog omladinskog saveza“ u „Hrvatski orlovski savez“ (HOS)[21], i subotička organizacija pokušava da slijedi ustrojenu shemu. U Suboticu redovito stiže „Organizacijski vjesnik“[22] sa podrobnim informacijama o načinu rada.

Iz dopisa „Jugoslavenske orlovske zveze“[23] 10. III 1924. se oseća da je izigrana takvim dješavanjima i postupcima hrvatskih Orlova, te im spočitava nedisciplinu, nepravilnosti i kršenje orlovskih postulata. Da su veze subotičkih Orlova opstojavale i delje, govori i to što je čitavo godište mjesečnika „Mladost“ koji izdaje JOZ, bilo naručeno tijekom lipnja 1924., kao i niz dijelova orlovske opreme kao i 20 društvenih značaka[24], te da su uputsva za „članske vježbe“ stizale iz Ljubljane.

U to vrijeme sastav rukovodstva orlovske organizacije u Subotici je bio slijedeći: prijedsednik – **Lazar Prćić**, podprijedsjednik – **Ljudevit Vujković Lamić**, tajnik – **Antun Radak**, blagajnjik – **Josip Ivković Ivandekić**, načelnik – **Pere Rudić**, vođa naraštaja – **Slavko Dević**, gospodar – **Mile Malagurski**, knjižničar – **Antun Milanković**, vođa Pčelica – **Blaško Kopilović**.[25]

Pravila HOS potvrđena po Ministarstvu predviđaju organizaciju na cijelom teritoriju države, pa i subotički odsjek, koji nema potvrđena pravila, treba da priđe izradi svojih pravila te da se registrira.

Još uvjek su vezani i za Ljubljanju, plaćaju članarinu JOZ.

Tko su bili članovi „Orlovskog odjeka u Subootici“? Statistika vježbača od prosinca 1923. pruža nam podatke o njih 17[26]. Zapisani su: **Dulić Bolto, Kovačić Geza, Gršič Matija, Rudić Vojislav, Buljovčić Julije, Temunović Marko,Temunović Geza, Pozderović Lajčo, Bačić Gavro, Šarčević Pavao, Vujković Veco, Romić Šime, Kovačić, Antun, Mamužić Kajica, Kubla Antun, Matković Antun, Planinc Franjo**[27]. Siječnja 1924. ima ih već 24, a ožujka – 30 (vježbali su 191 sat ukupno), svibnja – 42.

Tridest subotičkih „Orlova“ 20. srpnja 1924. načinilo je posjet Tavankutu. Nakon toga, upućene su zahvale domaćinima koji su im priprijemili i organizirali boravak u tom mjestu. Posebno se zahvaljuju Josipu Vukoviću Đidi na gostoljubivosti prigodom tog izleta.[28]

Brat **Petar Šarčević** u ime Nadzornog odbora podnio je izvješće o radu na skupštini 23. studenog 1924.godine. Tako o programima i priredbama saznajemo: da je 19. lipnja održana akademija, da je 20. srpnja bio izlet u Tavankut, 25. kolovoza nastup na sletu u Đakovu, 14. listopada sijelo a 14. i 15. rujna otsjekovno natjecanje. „Priredbe su bile uspiješne, što se najbolje vidi po tom, da nam je svaki javni [29]nastup doneo dodeset novih članova i sada već brojimo sedamdeset i pet aktivnih, a do trideset i pet pasivnih članova.“ Na sletu u Đakovu bila je delegacija od 30 vježbača, a svi oni su dobili i posebne iskaznice „Hrvatskog orlovskog saveza u Zagrebu“ koje su im omogućile vožnju u pola cijena redovite željezničke tarife.

U devetomjesečnom izvještaju o prihodima i rashodima nalazimo podatke koji dobro ilustriraju način na koji je organizacija funkcionirala i radila. Ukupan prihod je iznosio 7 554 a rashod 6 560 dinara. Najveće stavke u prihodovnoj strani su od velečasnog A. Skenderovića – 1 000, od bunjevačkih društava 1 110 i od sijela 2 400 dinara, a u rashodovnoj – 1 200 za vježbaća odijela, 800 za put u Đakovo, 485 za kape.[30]

Tijekom 1924. i dalje djeluju kao „Odsjek Jugoslavenske orlovske zveze u Subotici“

U 1925. godini dolazi do podijele na dva dijela orlovske organizacije u Subotici, na Omladinski odsjek i Đački.

O problemima i potresima kroz koje ona prolazi, dovoljno govori što „Omladinski orlovski odsjek“ 21. IV. 1925. godine organizira potpisivanje izjava kojima se potvrđuje ostanak u Orlovima. Kao predsjednik tog odsjeka se tada javlja **Veco Čović**, a izjavu potpisuju 24 člana. I dalje se koristi standardizovani pečat na kome pored orla u letu piše i „Orlovski odsjek Subotica“.

Okružnicom br. 19/1925 pozivaju se „braća članovi“ na „redovite mjesečne sastanke i zajedničke sv. pričesti u dvorani „Katoličkog Kruga“, koji su obvezatni za sve braću vježbače i nevježbače“.[31]

Polovinom 1925. godine „Omladinski orao Subotica“, tada već pod predjedništvom **Ive Prćića**[32] organizirao osnivanje svoje knjižnice i u tom cilju razvija prepisku sa nizom ustanova i pojedinaca od kojih je molio pomoć. Tako se obraća i Matici Hrvatskoj. „Slaveći u našoj bunjevačkoj Subotici hiljadugišnjicu Hrvatskog Kraljevstva, Omladinski Orao, kao najustrajniji i najpoborniji širitelj hrvatstva i hrvatske misli ovdje na sjeveru naše otadžbine, odlučioje da prigodom ove milenijske proslave podigne, prema svojim skromnim silama neki trajni spomenik… Taj spomenik bi bio naša orlovska knjižnica…“[33] Jedan od darodavaca je bio i dr. Ivan Šarić, sarajevski nadbiskup zbog čega mu upućuju pismo zahvalnicu. Ive Prćić je 10.XII 1925. pisao i „Katoličkom akademskom društvu Stadler u Sarajevu“:

„Čitali smo da bratsko orlovsko okružje u Sarajevu priređuje uz vašu pomoć orlovski tečaj na 28, 29. i 30. o. mj. i da se prijave šalju na vašu cijenjenu adresu, prije „Martić“. Mi, ovdje na sjeveru naše domovine, osamljeni, želimo da se što bolje upoznamo sa ostalom braćom, sa pokretom i načinom rada u organizaciji, pa smo spremni da pošaljemo iz našeg društva tri – četiri člana na tečaj…“[34] Pozitivni odgovor je stigao ubrzo – za četiri subotička orla obezbijeđen je smještaj, a troškove ishrane su morali sami da snose.

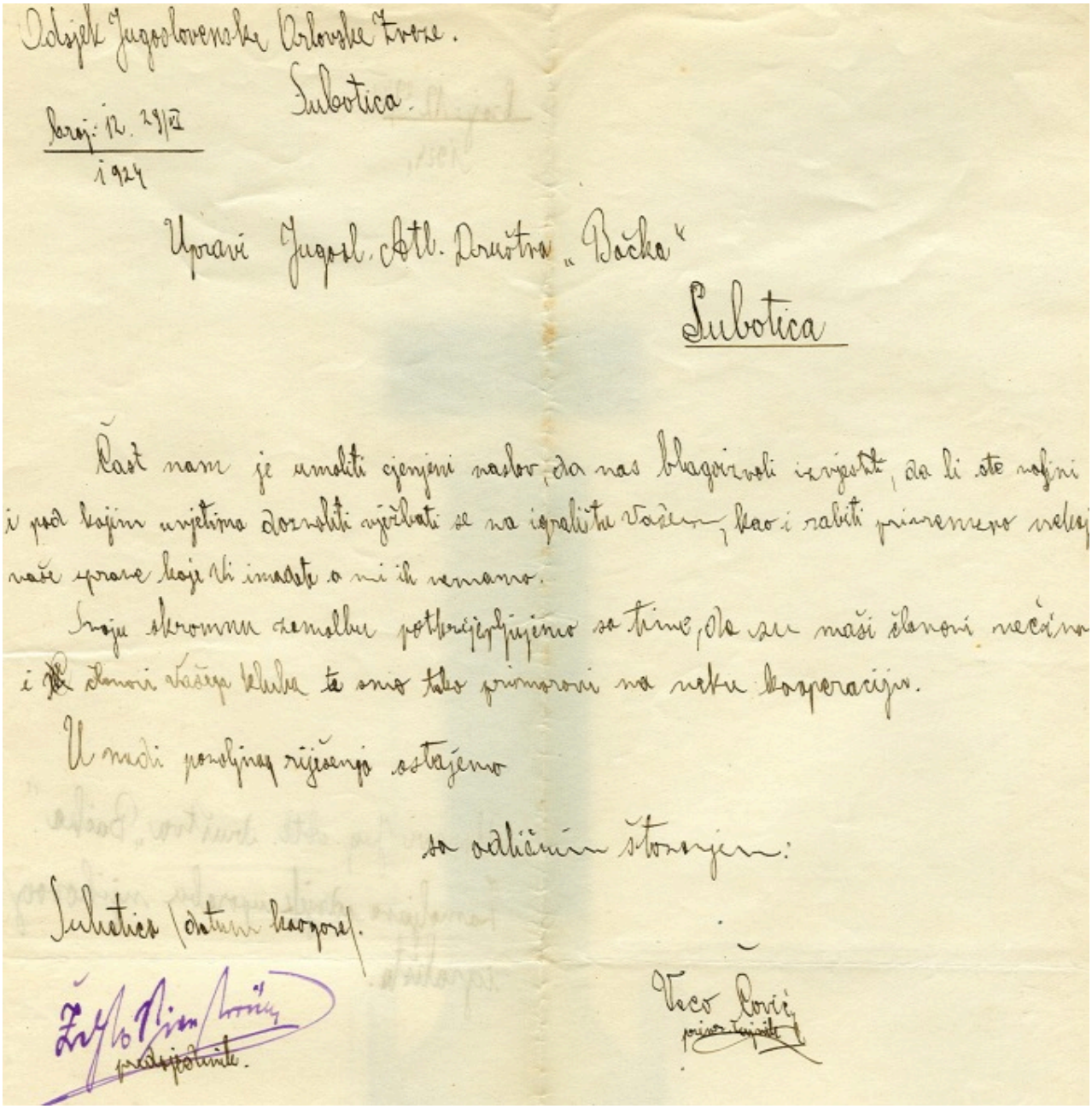

Odsjek Jugoslovenske Orlovske Zveze.

Subotica.

Broj: 12. 29/VI
1924

Upravi Jugosl. Atl. Društva „Bačka“

Subotica

Čast nam je umoliti cjenjeni naslov, da nas blagoizvoli izvjestiti, da li ste voljni i pod kojim uvjetima dozvoliti vježbati se na igralištu Vašem, kao i zabiti privremeno nekoj vaše sprave koje Vi imadete a mi ih nemamo.

Svoju skromnu zamolbu potkrijepljujemo sa time, da su naši članovi nečina i ~~[illegible]~~ članovi Vašega kluba te smo tako primorovi na neku kooperaciju.

U nadi povoljnog riješenja ostajemo

sa odličnim štovanjem:

Subotica (datum kaogore).

Željko Pian Romić
predsjednik.

Veco Ćović
[illegible]

Iz 1926. godine sačuvan je samo glasnik „Đački orao“ br. 2. koji izlazi u Zagrebu.

O radu u toj godini govore nam izvještaji koji se podnose s početka naredne 1927. godine. Tako „Izvještaj vođe naraštaj na glavnoj skupštini održanoj dne 29/I.1927.“ koji je sastavio Šime Romić iskazuje 46 „tjelovježbenih časova“ u 1926. godini, da se rad odvijao u dve grupe, te da je posebna pažnja posvećena duhovnom odgoju „mladih sredaca“. U tom pogledu stoji: „Ako uzmemo u obzir da je ovaj naraštak naša budućnost moramo na njegov odgoj jako obratiti pažnju. Mi moramo od njih odgojiti poštene valjane i prosvetljene ljude, kojima će mo mirne duše moći ustupiti naša mesta, znajući da će oni ići sa onom stazom koju smo mi utrli. Ideje koje im mi sada zasadimo u njihovo mladenačko srce davat će im smjer u životu.“[35] Održana je i javna akademija 8. XII. 1926. „koja je bila najelitnija priredba koju su Orlovi do sada priredili“. Tom prigodom su „vježbe na vratilu izazvale u publici opšte divljenje“.[36] Između dvije glavne skupštine, u periodu od četiri mjeseca od 27. IX 1926. do 29. I 1927. godine održano je 31 redovna vježba, sa ukupno 575 učesnika.

O promenama koje su se dogodile govori građa iz 1927. godine. Kao prvo zapaža se prijemni štambilj na kome stoji natpis „Hrvatski Katolički Orao u Subotici“, kao i okrugli pečat sa istim tekstom i slikom orla u letu sa utegom u kandžama. Tada se dosta aktivno javlja i „Hrvatska katolička Orlica“[37] kao posebni dio orlovstva koji okuplja žensku omladinu. Subotički Orlovi djeluju ou okvirima „Hrvatskog Orlovskog Saveza“, plaćajući članarinu, šaljući „preglednice“, dobijajući uputstva i razmjenjujući dopise sa centralom u Zagrebu. „Subotičko orlovsko okružje“ je tada bilo jedino u Vojvodini[38]. „Orlovi“ su u tada u Subotici imali i rivala i takmaca u „Hrvatskom sokolu“[39] koji je osnovan 25. rujna 1925.[40]

I dalje se društveni sastanci i tjelovježba održavaju u prostorijama „Katoličkog kruga“ (Trg Ćirila i Metoda 14)[41] a veće i zahtevnije tjelovježbe u dvorani „Katoličkog momačkog društva“ (Harambašićeva 7). Lakoatletske vježbe na otvorenom održavale su se na igralištu „Bačke“ na somborskom putu. Broj članova je iznosio 104, odbornika 60, starješina 10. Predsjednik je bio Lajčo Pozderović, tajnik Lazar Prćić, knjižničar Blaško Kopilović pa zatim Ento Ostrogonac a vođa naraštaja Šime Romić. Zanimljivo je da neki od bivših članova podnose molbe za ponovno uključenje u članstvo.[42] To govori o ponovnom obnavljanju i snaženju poleta i organizacionih snaga pokreta, koji je u ranijem periodu oslabio.

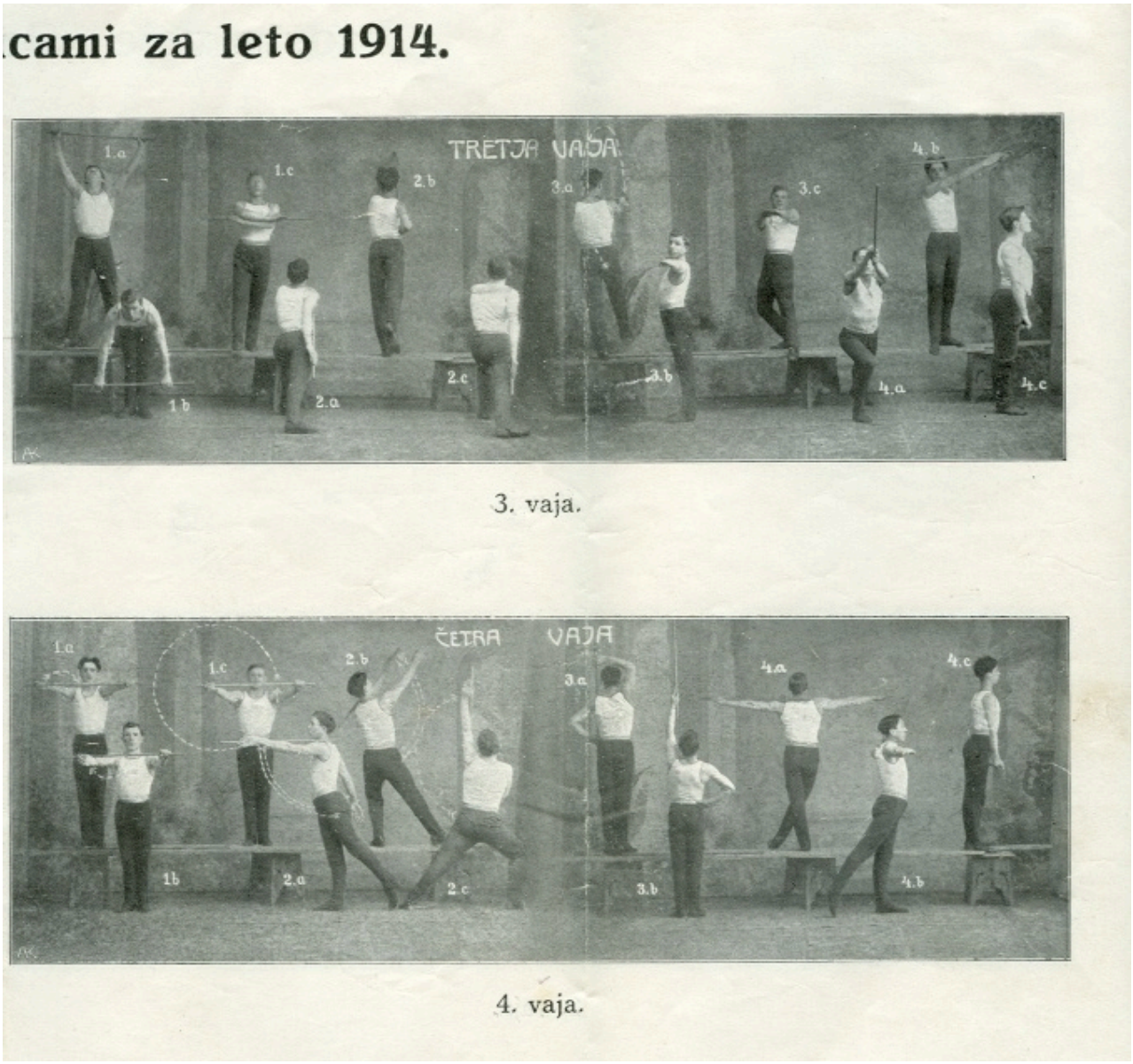

U molbi kojom se obraćaju Lajči Budanoviću[43], 22. IV. 1927. žele pismenu potvrdu izbora duhovnog vođe – velečasnog Andrije Mouliona koji su oni obavili na skupštini 29. siječnja te godine.[44]

Iz izvještaja društvene blagajne i inventara vidi se da je organizacija posedovala: ruče – nabavljene 1923. godine, preču – nabavljenu 1924. godine, a da je kupila tijekom 1926. godine: dva ormana za knjižnicu „Omladinskog orla“, strunjaču (150 x 200 za 1000 dinara), klupe, palice, koturove, zastavice, 4 komada vježbaćih hlača (80 din. kom.) i majica (35 din. kom.), kape i tri instrumenta – tambure (po 3200 din.). Kupovali su knjige i od Društva sv. Jeronima. U 1927. godini njihova knjižnica broji 125 knjiga.

Jedna od centralnih priredbi u čitavoj godini zbiva se 8. svibnja 1927., kao proslava „Omladinskog dana“ sa programom u osam točaka, gde nastupa tamburaški zbor sa pjesmama „Dignite orli“ (od Lampe-Pavelića) i „Vijenac slavenskih pjsama“ (od P.Ž. Ilića), prostim vježbama članova, deklamacijom „Pjesma orlu“ (od Branka Storova), vježbama na preči i predstavom „Dođi idi za mnom“ od (od Onipa).[45]

O radu saznajemo i iz načelničkog izvještaja za period 31. I. do 13. VII. 1927. godine[46], u kome stoji: „Prednatjecanje za slet u Sarajevu, održano na igralištu *Bačke* 3. VII. 1927. Na programu su bile lakoatletske discipline „trčanje na 100 m, skok u vis, skok u dalj, proste vježbe, bacanje kugle“[47]. Pored navođenja statističkih podataka „održano je redovnih vježbi 43“ , održanih akademija i sijela, ističe se i da je „društvo aktivno sudjelovalo na posveti Presvj. Biskupa Lajče Budanovića na 1.VI. o.g. zatim na crkvenim procesijama…“. U izvještaju tajnika Lazara Prćića za isti period, pored sličnog navođenja rezultata u radu, provejava i misao da je zabilježeno opće snaženje. „Više mi nijesmo u očima javnosti, pa čak i u očima naših neprijatelja jedna gomila bez cilja i načela. Na nas se sve više počima računati pri svim većim priredbama i to je svakako jedan dokaz da ćemo mi kroz nekoliko godina moći igrati dosta važnu ulogu u našem društvenom životu“.[48]

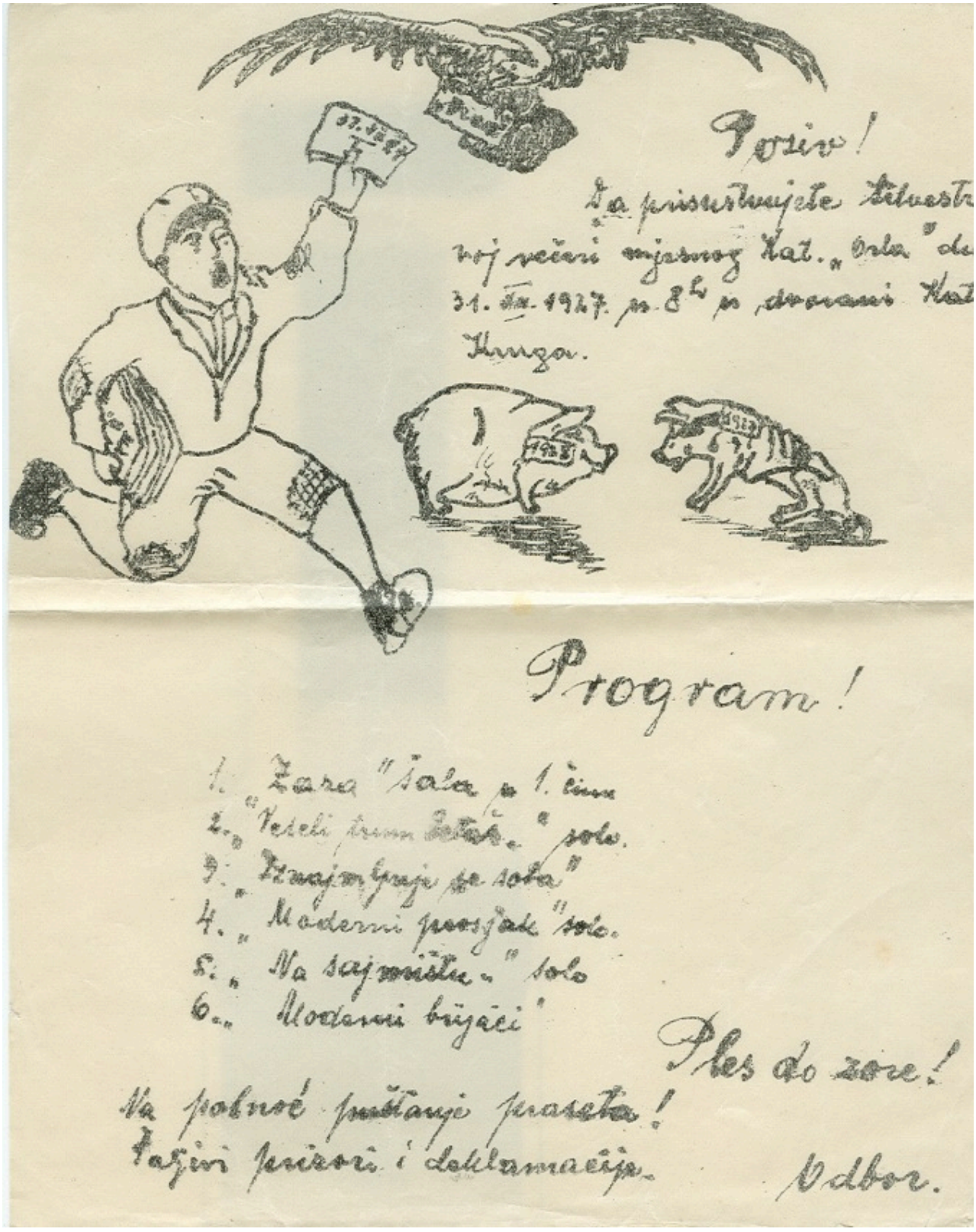

Glavna skupština je bila 18. VII. 1927. Otvorio ju je predsjednik Željko Vidaković koji je podnio svoj izvještaj, a govorili su još i starješina Orlova – Miško Prćić[49] oblasni zastupnik, koji je svojim obraćanjem pozdravio i ohrabrio omladince, te brat načelnik Slavko Dević. Istaknuti su i aktuelni problemi, a jedan od najvećih je bio taj što još nisu odobrena pravila.[50] Na kraju je izabrana nova uprava koju su činili: predsjednik Željko Vidaković –

advokatski kandidat, podpredsjednici Albe Kujundžić i Ljudevit Pozderović – bankovni činovnici, tajnik Lazar Prćić – student prava, načelnik Slavko Dević – željezničar i blagajnik Bela Rudić – krojač.

„Pokrajinski Orlovski Slet Slet“ koji je ujedno bio i savezno natjecanje, održava se u Sarajevu 14. – 15. VIII. 1927. Na put je iz Subotice pošlo 50 braće orlova, od toga 20 aktivnih vježbača i duhovni vođa velečasni Andrija Moulion. Takmičile se tri vrste, koje su zauzele između sedmog i jedanaestog mjesta. U pojedninačnoj konkurenciji u lakoatletskom petoboju, veliki uspjeh, prva tri mjesta su pripala Ljudevitu Lamiću, Enti Duliću i Antunu Milankoviću. Subotičani su pored učestvovanja u natjecanjima imali priliku i da posjete nekoliko sarajevskih fabrika, pivovaru, ljevaonicu željeza, fabriku ćilima, gdje su ishodili dozvole da se upoznaju sa njihovim radom.

Nakon sarajevskog sleta subotički Orlovi ostali su bez predsjednika. Željko Vidaković je preminuo „nelijepom i tragičnom smrću“[51] (počinio je samoubojstvo). To unosi krizu u organizaciju rada društva.

I disciplinski organ „Društveni sud“ je imao posla, optužena su dva člana, Antun Milanković i Kazimir Konc[52], koji su 25. IX. 1927. od strane policije zatečena kako potpuno pijani spavaju u Topničkoj ulici (subotičkoj ulici crvenih fenjera) „ i time ne samo da su se ogriješili o naše propise nego su nanijeli i javnu sramotu cijelom društvu, pošto je za to saznala i šira javnost“.[53]

Na Glavnoj skupštini 15.-22.X. 1927.[54] izabran je novi predsjednik, Albe Kujundžić, bankovni činovnik.

U 1928. godini od „Tvornice sprava Jakob Oražem“ iz Ribnice (Slovenija), kupili su sprave; razboj, ruče, konja, strunjače, i to u vrijednosto od preko 13 000 dinara!

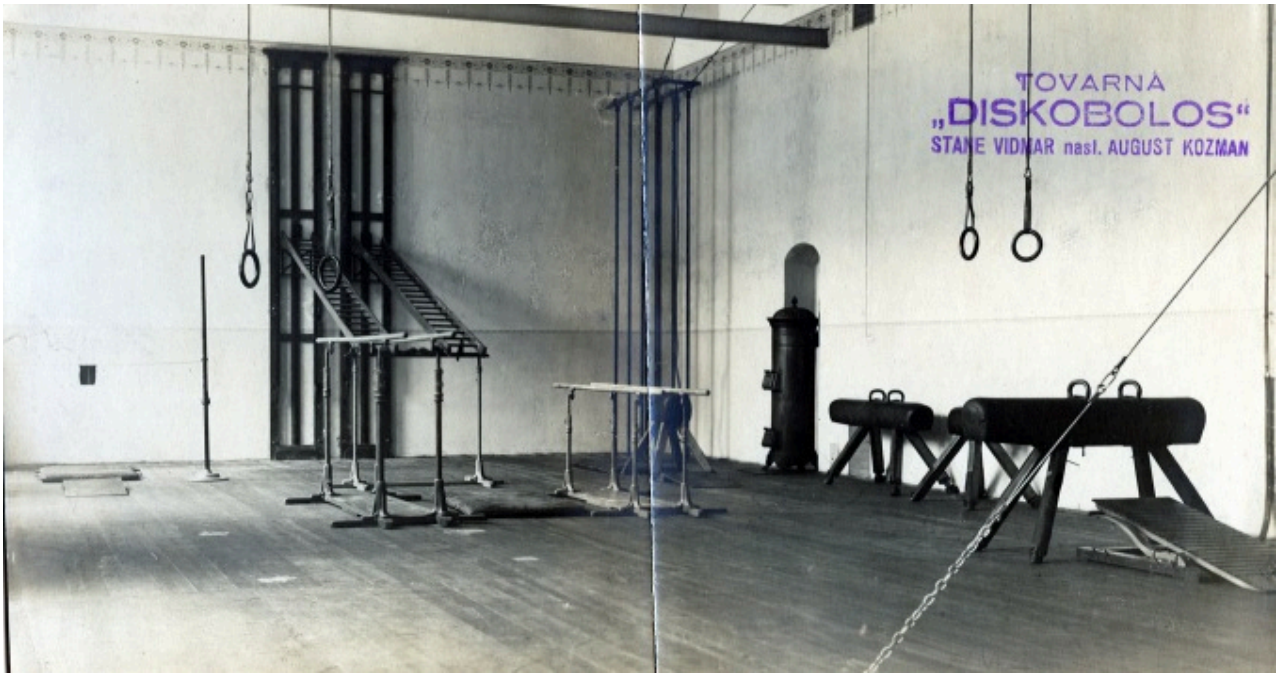

O planovima centrale u Zagrebu svjedoči dopis od 19.I.1929. „Brat Ljudevit Vujković izvjestio nas je o Vašoj pripravnosti da samo Vaše društvo preuzme u svoju dužnost provađanje orlovske organizacijena području Vojvodine, te o Vašoj volji da se tamo održi trodnjevni organizatorni tečaj, koji bi organiziralo Vaše društvo.“[55] U odgovoru je istaknuto da bi se tečaj mogao držati sredinom ožujka, da očekuju jednog ili dva predavača, sa kojim bi se dogovorili i o osnutku povjereništva.

Albe Kujundžić 15. III. 1928. kao predsjednik podnosi izvještaj i iznosi da je održano nekoliko prosvjetnih sijela, drugarsko silvestarsko veče, godišnje prelo, da se pored tamburaške aktivirala i glumačka sekcija.

Knjižničar **Mihajlo Dulić** piše 5. IV. 1928. u znak zahvalnosti za dobijene knjige Iliji Kujundžiću svećeniku. „Vi ste nam omogućili, da možemo našoj braći pružiti više dobrih knjiga, da se duševno uzgajaju i ntelektualno usavršavaju. U današnje doba kvare omladinu pokvareni romani i brošure svih zla štampa. I zato da se, da otpor pokvarenosti od strane zle štampe, moramo se suzbijati čitanjem dobrih knjiga.“[56]

Do polovine godine, na društvenim sastancima održano je i nekoliko predavanja nakon kojih je vođena debata. Neke od teme su bile: Moral i društvo (predavač Ento Dulić), O ispovjedi (duhovnik Moulion), Komemoracija dr Ivanu Merzu (čitan tekst iz *Orlovske straže*).

Akademija 17.V.1928. je bila vrlo uspjela. „To je bio dan kada je tako rekuć cijela Subotica govorila o Orlovima. Ta kako i da ne govori kada svuda po uglovima upadaju u oči prolaznicima plakate koje su bile izrađene vrlo lijepo i ukusno. Braća članovi su nastojali da što više da propagiraju za akademiju.“ Dalje potpredsjenik Ostrogonac ističe: „Toga dana prije podne održana je do sada najbolje posjećena zajednička ispovjed i pričest, iza koje je slijedila u vježbaoni zakuska. Na večer je održana akademija sa biranim programom. Akademiju je sa svojom prisutnošću počastio presvjetli biskup gosp. Ljudevit Budanović. Akademija je počela sa Orlovskom himnom a svršila sa Lijepom Našom, obe izvodio tamburaški zbor.“ O programu se kaže da je najupečatljivija bila simbolična vježba *Domovini* i zborna deklamacija *Božji Bojovnici* od D. Žanka, te da je zatim slijedio pozorišni komad.

Tajnik Ljudevit Vujković[57] 14. VII. 1928. podnosi izvještaj[58] naglašavajući potrebu poštivanja katoličkih načela, spajanja duhovnog i tjelesnog uzgoja, truda i žrtvovanja za više ciljeve. Dalje u njemu, pored nabrajanja rezultata rada, ističe veliki rezultat – to da su početkom travnja odobrena Pravila a sa druge strane za čitavu godinu od gradskih vlasti dobiven oprost od plaćanja gradskih taksi.

HRVATSKI ORLOVSKI SAVEZ

DIPLOMA

NATJECANJE

U LAKOJ ATLETICI
HRVATSKOG ORLOVSKOG SAVEZA
U SARAJEVU, 14. KOLOVOZA 1927.

BRAT Vojnović Ljudevit Subotice

POSTIGAO JE NA NATJEČANJU

prvo MJESTO

prema slijedećem uspjehu:

1.	PROSTE VJEŽBE za 1927.	9·50 točaka
2.	SKOK U VIS	10 "
3.	SKOK U DALJ	10 "
4.	TRČANJE na 100	10 "
5.	BACANJE KUGLE	10 "

UKUPNO 49·50 točaka

U POSTOCIMA

NAČELNIK HOS-a:

PREDSJEDNIK SUDAČKOG ZBORA:

O programskim načelima orlovskog pokreta i važnosti njihovog sprpvođenja u konkretnom društvu svjedoči dopis „Hrvatskog orlovskog saveza“ od 20. VIII. 1928. godine. „Prvi uvjet za napredak Orlovstva jest da svaki naš Orao bude prožet duhom Zlatne knjige. Ovaj duh treba da obuzme svako naše društvo i cijeli orlovski pokret. Važno je, stoga da posvetite što veću pažnju ovom duhovnom odgoju članstva. Ne budu li Orlovi vršili vjerske dužnosti – sav će naš rad biti uzaludan.“[59] Posebno naglašavaju potrebu redovitog držanja prosvjetnih sastanaka i pripremanja za prosvjetne ispite koji će se polagati pred izaslanicima HOS-a.

Grupa od tridesetdva subotičana učestvovala je 5. VIII. 1928. u Vukovaru na okružnom sletu. Brojno stanje početkom listopada je: 78 redovnih članova od kojih je 9 u vojsci, 9 starješina, 5 potpornih članova i 22 gosta. Postojale su i radile sekcije, diletantska i tamburaška.[60] Iz inventara[61], tada sastavljenog, dobijamo jasnu sliku što je činilo imovinu društva. U 52 stavke popisani su svi predmeti; knjižnica – za koju je navedeno da ima 400 komada knjiga vrijednosti 5000 dinara, pojedinačno sve sprave[62], instrumenti sekcije tamburaša, namještaj. Ukupna “društvena imovina bi iznašala 30 459 dinara“.

RIMO-KAT. ŽUPSKI URED U ČEPINU
Primljeno dne 21. VI. 1928
R. K. ŽUPNI URED SV. TROJSTVA U ČEPINU
21. VI. 1928. posjetili Hrv. Kat. Orao u Djakovu
Hrvatski Orao DJAKOVO
22/6 28
22/6. 28.
Vinkovci 22. VI. 928
R. K. ŽUPNI URED VINKOVCI
Prijavio se u Somboru na parohiji dne 18. VI. 1928.
Prijavio se je u Sv. Miletiću dne 18-VI. 1928
RIM. KAT. ŽUPNI URED SV. M...
Prisustvo ovime ovjerava
Sombor, 18. VI. 928.
Antun Skenderović župnik
SOMBOR
Prisustvo ovim ovjeravam.
Apatin 19. VI. 1928.
župnik
Prisustvo ovjeravam
19. VI. 1928.
Rimokatolički župski ured u Aljmašu
Potvrdjujem, da je boravio u Sarvašu
Sarvaš, 20. VI. 1928.
Friedrich župnik
Potvrdjujem, da se je navedeni brat kod mene najavio.
Osijek 20. VI. 1928
Köhler
Potvrdjujemo, da se brat kod nas najavio danas u društvenim prostorijama.
U Osijeku, dne 20. lipnja 1928.
Za Hrv. katol. Orao "Osijek"
tajnik

„Hrvatski katolički Orao Subotica“ obratio se listopada 1928. upravi subotičke gimnazije sa informacijom da je Ministarsvo prosvjete pod br. S.N. 608 dozvolilo učenicima srednjih škola članstvo u orlovskim organizacijama te poziva učenike da pristupe mjesnoj organizaciji.[63] Već listopada 1929. nakon uvođenja jugoslavenske diktature, nalazimo svjedočanstvo o pritiscima kojima su bili izloženi potencijalni članovi Orlova. U izvještaju na glavnoj skupštini nalazimo bilješku da se nakon ferija, na prvom društvenom sastanku olupilo samo tridesetak mladića „koji zbog strogosti novih školskih naređenja nisu smjeli svi pristupiti u red našeg naraštaja jer su se bojali pretnji svojih profesora sokola koji ih upućuju samo u Jugoslavensko sokolsko društvo pod pretnjom isključenja iz škole ako bi se smjeli upisati u koje drugo društvo…“[64]

Pored redovitih organizaranih djelatnosti, srećemo se i individualnim akcijama, poput zanimljivog izleta koji su načinila „braća Blaško Kopilović, Blaško Malagurski i Joso Budanović“. Oni su od 18. do 28. VI. pješice išli preko Osijeka do Đakova i nazad, „bez novčanih sredstava i hrane, uzdržavajući se onim što na puto dobiju“.[65]

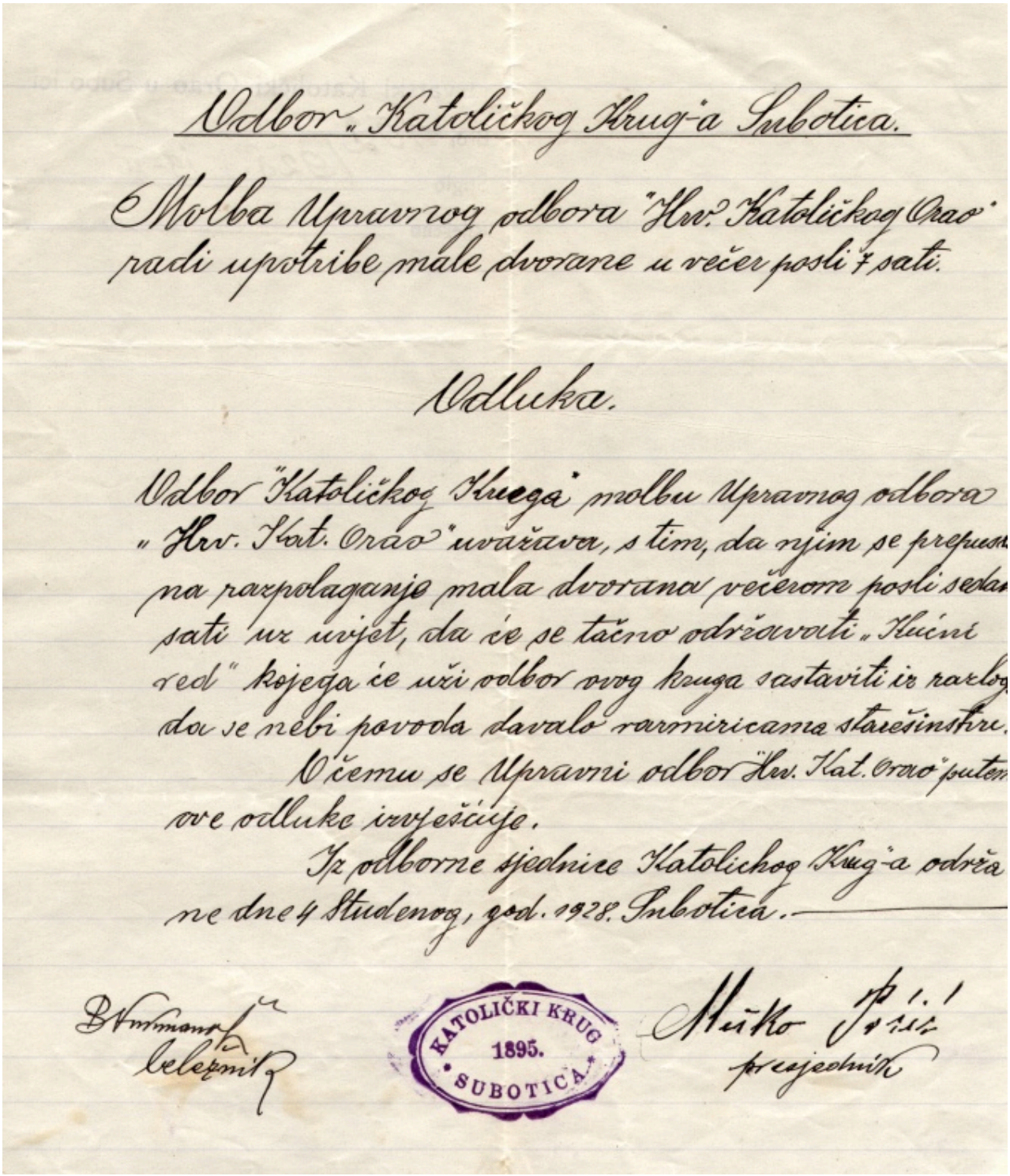

Odbor „Katoličkog Krug“-a Subotica.

Molba Upravnog odbora "Hrv. Katoličkog Orao" radi upotribe male dvorane u večer posli 7 sati.

Odluka.

Odbor "Katoličkog Kruga" molbu Upravnog odbora „Hrv. Kat. Orao" uvažava, s tim, da njim se prepusti na razpolaganje mala dvorana večerom posli sedam sati uz uvjet, da će se tačno održavati „Kućni red" kojega će uži odbor ovog kruga sastaviti iz razlog da se nebi povoda davalo rarmiricama starešinstvu.

O čemu se Upravni odbor "Hrv. Kat. Orao" putem ove odluke izvješćuje.

Iz odborne sjednice Katolichog Krug-a održane dne 4 Studenog, god. 1928. Subotica.

B. Hermanović
beležnik

KATOLIČKI KRUG 1895. SUBOTICA

Miško Pošić
presjednik

Krajem godine, jedna grupa od dvadesetak članova, javlja se svojim dopisom u kome izražava želju za osnivanjem glumačke sekcije. To je i ostvareno, pošto u 1929. godini u svim izvještajima nalazimo dvije sekcije: tamburašku i pozorišnu („diletantsku“).

U 1929. godini javlja se i poseban odjel „Hrvatski Katolički Đački Orao“, sa svojim pečatom i izdvojenim vođenjem administracije.

Po „Preglednici“ za tromjesečje od 1.X. do 31. XII. 1928. godine bilo je ukupno 105 članova, 68 redovnih, 5 potpornih, itd, a od toga 40 vježbača.[66]

„Redarstvenom kapetanskom uredu“ u gradu, 24. I. podnose molbu za ponovno odobrenje osnovnih pravila. Do rješavanja po toj molbi društvo nastavlja da radi i da se bavi uobičajenim stvarima. Tako priređuje redovitu zabavu 11.II. za koju dobiva odobrenje policijske vlasti, a 23. II. Glavnu skupštinu. Na njoj je za predsjednika izabran **Ljudevit Vujković Lamić** student prava namesto **Albe Kujundžića**.[67]

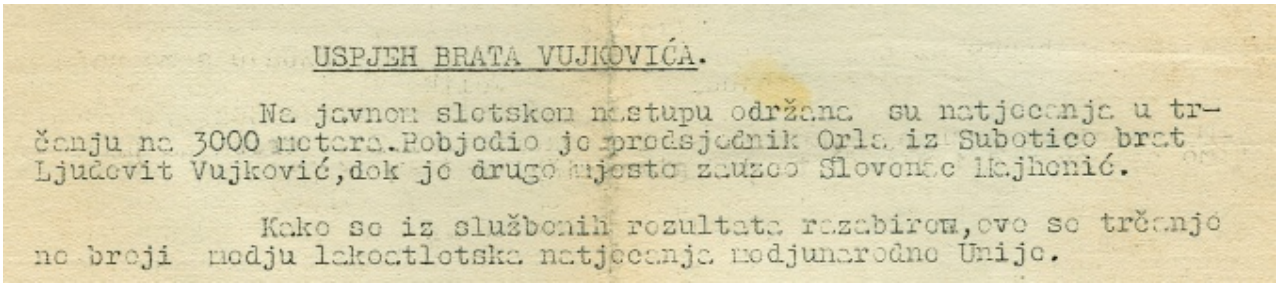

USPJEH BRATA VUJKOVIĆA.

Na javnom sletskom nastupu održanc su natjecanje u tr-
čanju na 3000 metara.Pobjedio je predsjednik Orla iz Subotice brat
Ljudevit Vujković,dok je drugo mjesto zauzeo Slovenac Lajhonić.

Kako se iz službenih rezultata razabirom,ovo se trčanje
no broji medju lakoatletska natjecanja medjunarodno Unije.

Spisak članova sastavljen 24. I. 1929. godine pokazuje 72 člana.[68] Od toga broja po zanimanju, najviše je bilo činovnika – 26 (**Antun Milanković, Geza Temunović, Vjekoslav Dević, Vjekoslav Radak**,…), 1 student (**Ljudevit Vujković)**, 7 učenika (**Josip Stipić, Mijo Dulić**,…), 24 obrtnika ili obrtničkih pomoćnika (**Miško Gabrić, Vince Crnković,..**), 4 privatnika (**Geza Rudić, Josip Horvacki**,…), 4 svećenika (**Blaško Rajić, Ivo Kujundžić, Ante Skenderović, Ante Vojnić T.**) 3 posjednika (**Ive Prćić, Mate i Ivan Tonković**), jedan tamburaš **(Pere Tumbas** (s nadimkom Hajo), jedan „sluga“ i jedan poslužitelj.

Blaško Rajić, student

Težište rada je bilo na pripremama za veliki slet i natjecanje u Pragu (1-7. srpnja), a pre toga i za savezna natjecanja u Zagrebu 29. i 30. lipnja. Radi toga, pišu molbu gradskom Senatu za pomoć od 5 000 dinara za slet u Pragu. U tom dopisu iz mjeseca svibnja navode:

„1. Hrvatski Katolički Orao je viteško društvo kao i sokolsko.

2. Odobreno je i po novom zakonu u našoj Državi.
3. Slet ovaj ide na proslavu sv. Vladara prvog Češkog Kralja.
4. Pokroviteljstvo ovoga našega sleta iz naše Države, blagoizvoleo je primiti i

Njegovo Veličanstvo Kralj.

5. Mi smo većinom siromašni djaci i mali činovnici, te smo siroti sa novcem.“

Senat svojom odlukom na sednici 8. VI. nije mogao da prihvati tu molbu uz obrazloženje da nema budžetskih mogućnosti.[69]

Za praški slet je određen i posebni referent, „sletski refernt za Bačku“, a to je bio Lazar Prćić, koji ima zadatak da vrši propagandu i organizuje zainteresirane.[70] Iz centrale mu sugeriraju da za obavještavanje svih zainteresiranih koristi oglas u *Hrvatskim novinama* , a on na to odgovara da „…600 – 700 većinom seljačkih pretplatnika „Hrvatskih novina“ u isto vrijeme imaju žetvu i ne mogu nikako ostaviti svoj posao, a inače znam iz iskustva da naš svijet skoro nikakve vjere ne poklanja novinskoj agitaciji.“[71]

U Prag je otputovalo devet subotičkih Orlova. Cijena za jednog učesnika, željezničkog prijevoza sa posebnim popustom, te smještaja i boravka u Pragu je iznosila 600 dinara.[72]

„Tehnički vjesnik“ HOS-a, od 20. VIII 1929. godine br. 1 donio je izvještaje sa sleta u Pragu i sa natjecanja u Zagrebu.[73] Subotičani su u Zagrebu osvojili prvo mjesto u natjecanju vrsta, a u istoj disciplini bili su istaknuti i u Pragu gdje su zauzeli jedanaesto mjesto, od 60 učesnika, dok je Ljudevit Vujković osvojio prvo mjesto u trci na 3000 metara.[74]

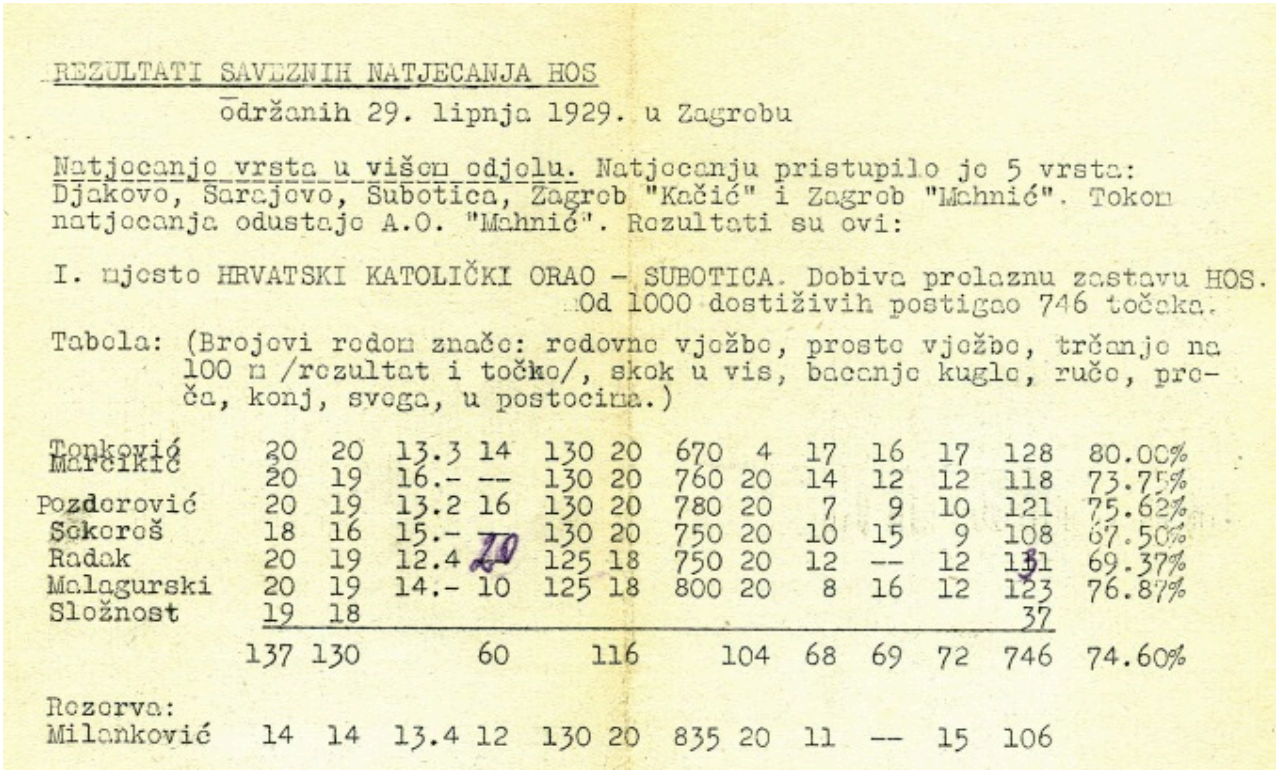

REZULTATI SAVEZNIH NATJECANJA HOS
održanih 29. lipnja 1929. u Zagrebu

Natjecanje vrsta u višem odjelu. Natjecanju pristupilo je 5 vrsta: Djakovo, Sarajevo, Subotica, Zagreb "Kačić" i Zagreb "Mahnić". Tokom natjecanja odustaje A.O. "Mahnić". Rezultati su ovi:

I. mjesto HRVATSKI KATOLIČKI ORAO – SUBOTICA. Dobiva prolaznu zastavu HOS. Od 1000 dostiživih postigao 746 točaka.

Tabela: (Brojevi redom znače: redovne vježbe, proste vježbe, trčanje na 100 m /rezultat i točke/, skok u vis, bacanje kuglo, ručo, preča, konj, svega, u postocima.)

Tonković	20	20	13.3	14	130	20	670	4	17	16	17	128	80.00%
Marčikić	20	19	16.-	--	130	20	760	20	14	12	12	118	73.75%
Pozdorović	20	19	13.2	16	130	20	780	20	7	9	10	121	75.62%
Sokoreš	18	16	15.-	--	130	20	750	20	10	15	9	108	67.50%
Radak	20	19	12.4	20	125	18	750	20	12	--	12	111	69.37%
Malagurski	20	19	14.-	10	125	18	800	20	8	16	12	123	76.87%
Složnost	19	18										37	
	137	130		60		116		104	68	69	72	746	74.60%
Rezerva:													
Milanković	14	14	13.4	12	130	20	835	20	11	--	15	106	

Gradonačelnik **Selimir Ostojić** pozvao je i „Hrvatski Katolički Orao“ na svečanu vanrednu sednicu Gradskog predstavništva i predstavnika „sviju korporacija i društava“ zakazanu za 13. X. na kojoj se ima proslaviti „epohalni događaj proglašenje Kraljevine Jugoslavije“.[75]

U predmetu pod brojem 102/1929 sa datumom 12. X. sačuvana su Pravila. U njima pored ostalog stoji: „Svrha je društvu, da pomoću organizacije Katoličke omladine podiže i jača duševne i tjelesne sile naroda; da uzgaja omladinu u vjerskom, nacionalnom, tjelovežbenom i socijalnom pogledu; da njeguje u društvu tjelovežbu i da podučava svoje članove i podmladak u tjelovežbi; da njeguje među omladinom prijateljstvo i solidarnost i da je oduševljava za uzore kršćanskog života i za rad na katoličkoj prosvjeti.“ Kao sredstva se navode:

„a) proučavanje vjerskih, kulturnih, nacionalnih i socijalnih problema

1. b) gajenje tjelovežbe, javni nastupi, natjecanja, manifestacije zborovi itd.
2. c) priređivanje prosvjetnih i tjelovježbenih tečajeva.“

O članovima društva se kaže: „ Članovi društva jesu:

1. redoviti: a/vježbači/; b /nevježbači/
2. starješine;
3. potporni članovi;
4. utemeljitelji;

5. začasni.
6. Redovitim članom postaje svaki katolik, mladić, koji je navršio 16 godina života a subotički je stanovnik, ako provede barem 3 mjeseca kao gost u društvu, a za člana ga primi odbor društva.
7. Starješinom postaje redoviti član iza navršenih 30 godina života,… „

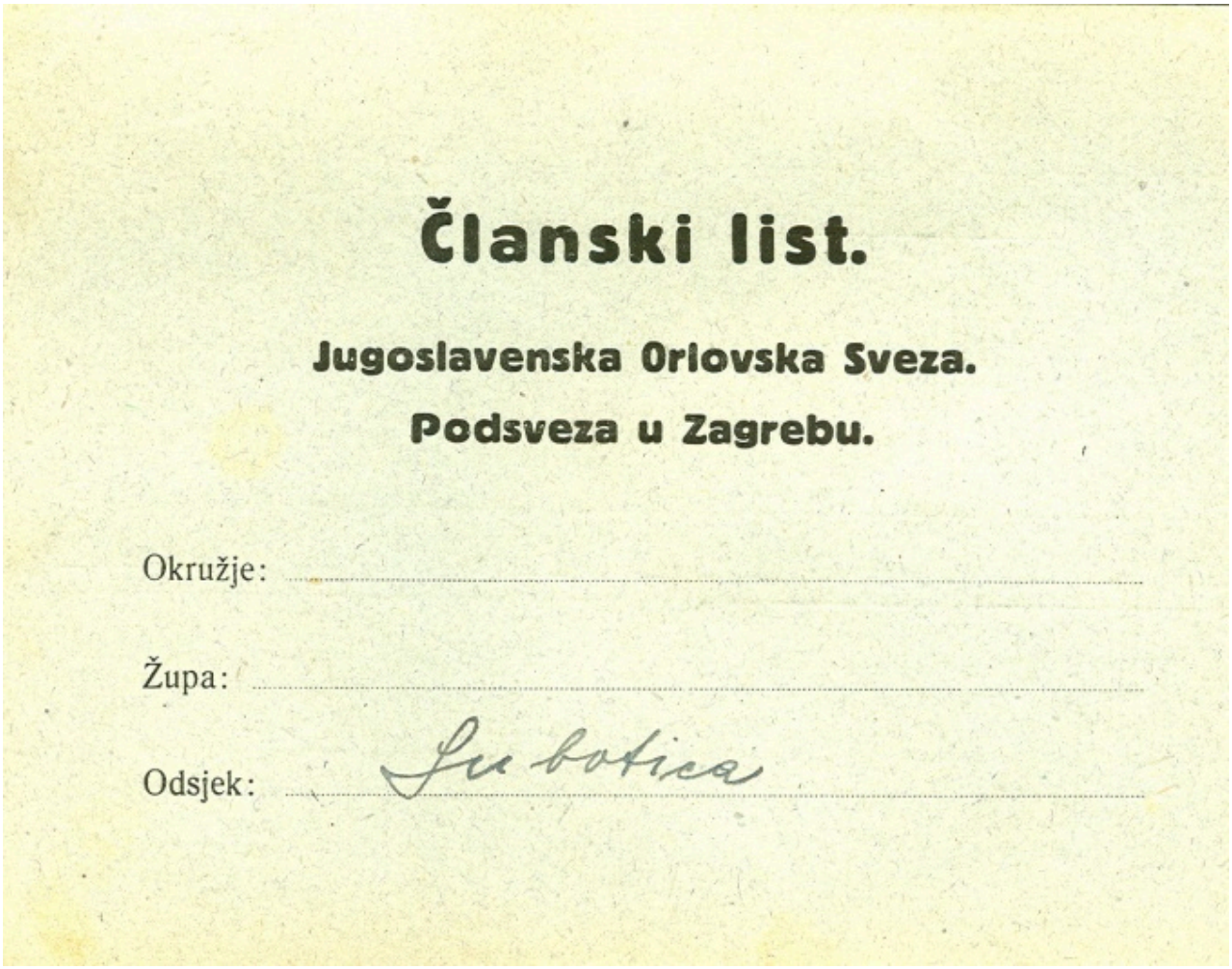

Članski list.

Jugoslavenska Orlovska Sveza.

Podsveza u Zagrebu.

Okružje: .....

Župa: .....

Odsjek: Subotica .....

Zadnja odborska sjednica društva je održana 13.XI. 1929. godine, njome je predsjedavao Miško Prćić. Delegat HOS Antun Šanda posjetio je Suboticu 25. XI. Vrše se pripreme i planira održavanje sijela za 15. XII.

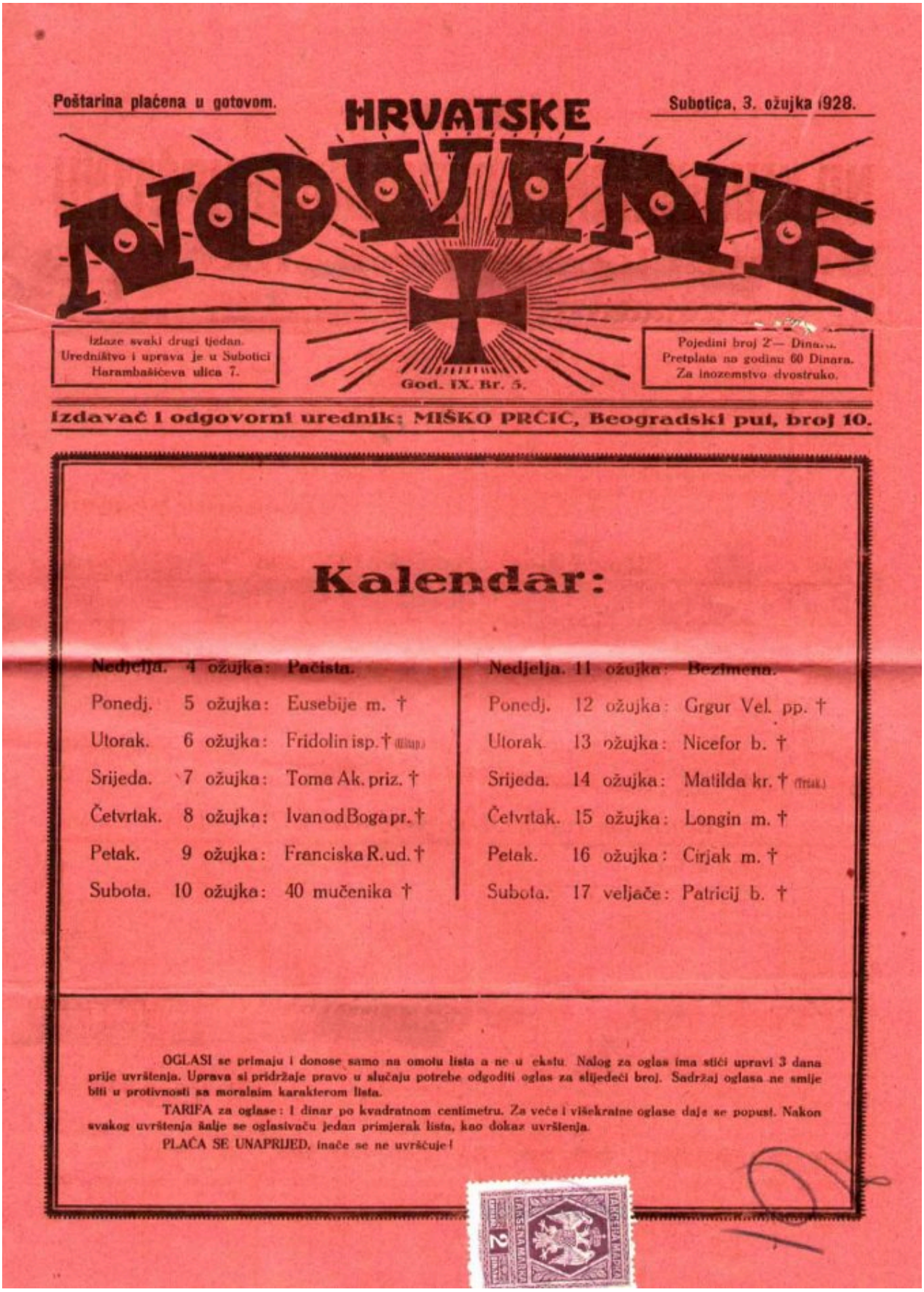

Poštarina plaćena u gotovom.

HRVATSKE

NOVINE

Subotica, 3. ožujka 1928.

Izlaze svaki drugi tjedan. Uredništvo i uprava je u Subotici Harambašićeva ulica 7.

Pojedini broj 2·— Dinara. Pretplata na godinu 60 Dinara. Za inozemstvo dvostruko.

God. IX. Br. 5.

Izdavač i odgovorni urednik: MIŠKO PRČIĆ, Beogradski put, broj 10.

Kalendar:

Nedjelja.	4 ožujka:	Pačista.	Nedjelja.	11 ožujka:	Bezimena.
Ponedj.	5 ožujka:	Eusebije m. †	Ponedj.	12 ožujka:	Grgur Vel. pp. †
Utorak.	6 ožujka:	Fridolin isp. †	Utorak.	13 ožujka:	Nicefor b. †
Srijeda.	7 ožujka:	Toma Ak. priz. †	Srijeda.	14 ožujka:	Matilda kr. †
Četvrtak.	8 ožujka:	Ivan od Boga pr. †	Četvrtak.	15 ožujka:	Longin m. †
Petak.	9 ožujka:	Franciska R. ud. †	Petak.	16 ožujka:	Cirjak m. †
Subota.	10 ožujka:	40 mučenika †	Subota.	17 veljače:	Patricij b. †

OGLASI se primaju i donose samo na omotu lista a ne u ekstu. Nalog za oglas ima stići upravi 3 dana prije uvrštenja. Uprava si pridržaje pravo u slučaju potrebe odgoditi oglas za slijedeći broj. Sadržaj oglasa ne smije biti u protivnosti sa moralnim karakterom lista.

TARIFA za oglase: 1 dinar po kvadratnom centimetru. Za veće i višekratne oglase daje se popust. Nakon svakog uvrštenja šalje se oglasivaču jedan primjerak lista, kao dokaz uvrštenja.

PLAĆA SE UNAPRIJED, inače se ne uvršćuje!

O tome da društvo nije naslućivalo okončavanje svoga rada, govori i ugovor koji 8. studenog sklapa sa bračnim parom Tumbas kao poslužiteljima, koji za mjesečnu sumu od 100 dinara preuzimaju održavanje i spremanje dvorane kojom se vježbači koriste. A vlast je smernice

zacrtane nakon državnih promjena 6.I. 1929. i zavođenja diktature usmjerila i na njih. Zadnji predmet[76], 50 srećaka lutrije „Hrvatskog katoličkog orla Akšamović u Podgrađu“, nosi poštanski žig sa datumom 23. XI.

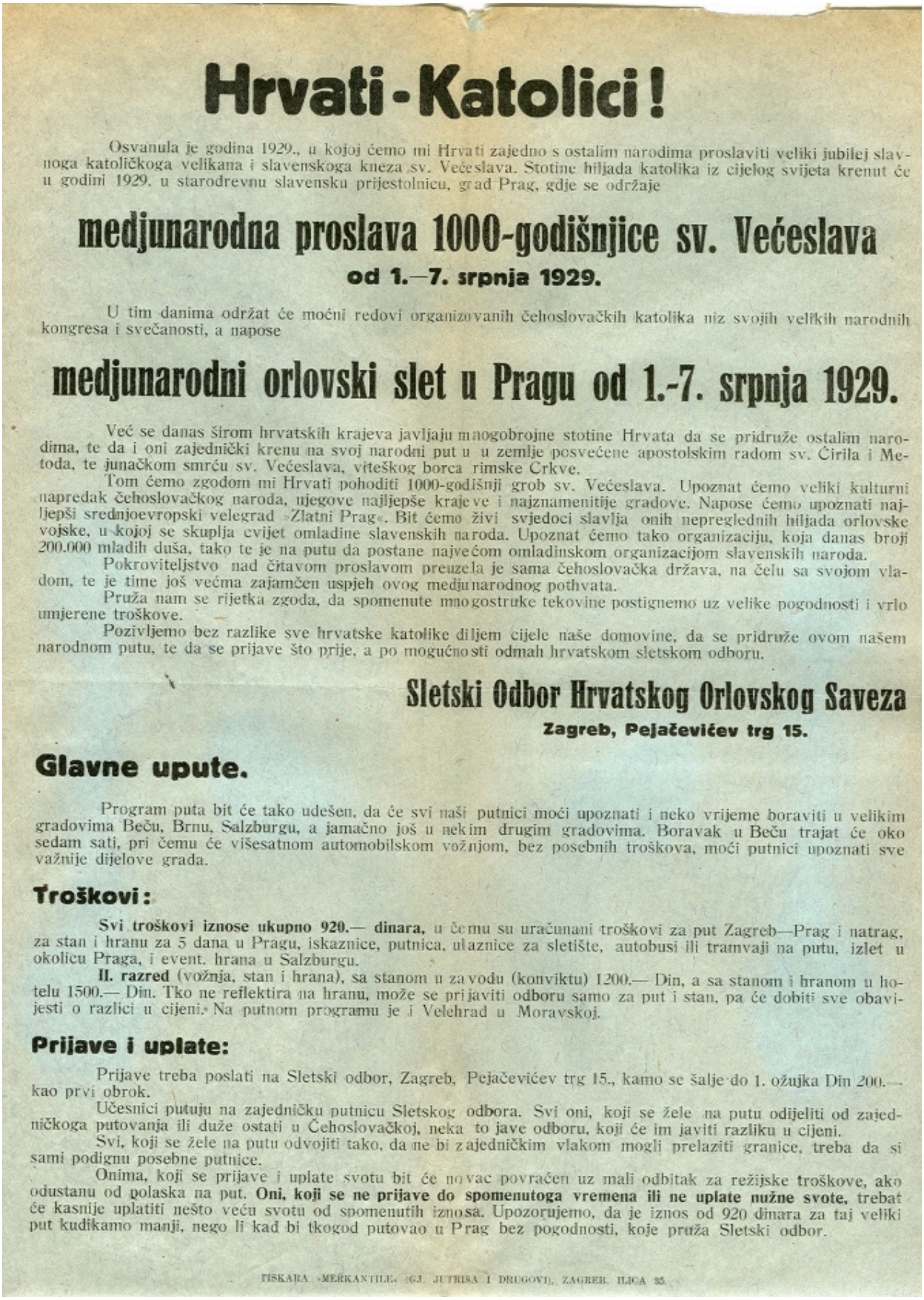

Hrvati-Katolici!

Osvanula je godina 1929., u kojoj ćemo mi Hrvati zajedno s ostalim narodima proslaviti veliki jubilej slavnoga katoličkoga velikana i slavenskoga kneza sv. Većeslava. Stotine hiljada katolika iz cijelog svijeta krenut će u godini 1929. u starodrevnu slavensku prijestolnicu, grad Prag, gdje se održaje

medjunarodna proslava 1000-godišnjice sv. Većeslava

od 1.—7. srpnja 1929.

U tim danima održat će moćni redovi organizovanih čehoslovačkih katolika niz svojih velikih narodnih kongresa i svečanosti, a napose

medjunarodni orlovski slet u Pragu od 1.-7. srpnja 1929.

Već se danas širom hrvatskih krajeva javljaju mnogobrojne stotine Hrvata da se pridruže ostalim narodima, te da i oni zajednički krenu na svoj narodni put u u zemlje posvećene apostolskim radom sv. Ćirila i Metoda, te junačkom smrću sv. Većeslava, viteškog borca rimske Crkve.

Tom ćemo zgodom mi Hrvati pohoditi 1000-godišnji grob sv. Većeslava. Upoznat ćemo veliki kulturni napredak čehoslovačkog naroda, njegove najljepše krajeve i najznamenitije gradove. Napose ćemo upoznati najljepši srednjoevropski velegrad »Zlatni Prag«. Bit ćemo živi svjedoci slavlja onih nepreglednih hiljada orlovske vojske, u kojoj se skuplja cvijet omladine slavenskih naroda. Upoznat ćemo tako organizaciju, koja danas broji 200.000 mladih duša, tako te je na putu da postane najvećom omladinskom organizacijom slavenskih naroda.

Pokroviteljstvo nad čitavom proslavom preuzela je sama čehoslovačka država, na čelu sa svojom vladom, te je time još većma zajamčen uspjeh ovog medjunarodnog pothvata.

Pruža nam se rijetka zgoda, da spomenute mnogostruke tekovine postignemo uz velike pogodnosti i vrlo umjerene troškove.

Pozivljemo bez razlike sve hrvatske katolike diljem cijele naše domovine, da se pridruže ovom našem narodnom putu, te da se prijave što prije, a po mogućnosti odmah hrvatskom sletskom odboru.

Sletski Odbor Hrvatskog Orlovskog Saveza

Zagreb, Pejačevićev trg 15.

Glavne upute.

Program puta bit će tako udešen, da će svi naši putnici moći upoznati i neko vrijeme boraviti u velikim gradovima Beču, Brnu, Salzburgu, a jamačno još u nekim drugim gradovima. Boravak u Beču trajat će oko sedam sati, pri čemu će višesatnom automobilskom vožnjom, bez posebnih troškova, moći putnici upoznati sve važnije dijelove grada.

Troškovi:

Svi troškovi iznose ukupno 920.— dinara, u čemu su uračunani troškovi za put Zagreb—Prag i natrag, za stan i hranu za 5 dana u Pragu, iskaznice, putnica, ulaznice za sletište, autobusi ili tramvaji na putu, izlet u okolicu Praga, i event. hrana u Salzburgu.

II. razred (vožnja, stan i hrana), sa stanom u zavodu (konviktu) 1200.— Din, a sa stanom i hranom u hotelu 1500.— Din. Tko ne reflektira na hranu, može se prijaviti odboru samo za put i stan, pa će dobiti sve obavijesti o razlici u cijeni. Na putnom programu je i Velehrad u Moravskoj.

Prijave i uplate:

Prijave treba poslati na Sletski odbor, Zagreb, Pejačevićev trg 15., kamo se šalje do 1. ožujka Din 200.— kao prvi obrok.

Učesnici putuju na zajedničku putnicu Sletskog odbora. Svi oni, koji se žele na putu odijeliti od zajedničkoga putovanja ili duže ostati u Čehoslovačkoj, neka to jave odboru, koji će im javiti razliku u cijeni.

Svi, koji se žele na putu odvojiti tako, da ne bi zajedničkim vlakom mogli prelaziti granice, treba da si sami podignu posebne putnice.

Onima, koji se prijave i uplate svotu bit će novac povraćen uz mali odbitak za režijske troškove, ako odustanu od polaska na put. **Oni, koji se ne prijave do spomenutoga vremena ili ne uplate nužne svote,** trebat će kasnije uplatiti nešto veću svotu od spomenutih iznosa. Upozorujemo, da je iznos od 920 dinara za taj veliki put kudikamo manji, nego li kad bi tkogod putovao u Prag bez pogodnosti, koje pruža Sletski odbor.

TISKARA »MERKANTILE« (G. JUTRISA I DRUGOVI), ZAGREB, ILICA 85.

Krajem te godine 5. XII. 1929. ukinuto je *Orlovstvo* kao i *Jugoslavenski*, *Hrvatski sokol* i *Jugoslavenski sokolski savez*, a osnovan od strane vlade *Savez sokola Kraljevine Jugoslavije*.[77]

Već 1930. godine pod novim imenom *Križarska organizacija*[78] (i bez zastupljenosti tjelovježbe) javlja se nastavljač ideologije koju je zastupalo i *Orlovstvo*. Pravila subotičkih *Križara* su odobrena 21.5.1930. godine.

U Subotici, ožujka 2007. Stevan Mačković, viši arhivst

[1] Historijski arhiv Subotica (dalje HAS). Arhivsko gradivo fonda F:48 Hrvatski katolički orao – Subotica (1920-1929) čini samo jedna arhivska kutija spisa. Istraživači su u vrlo rijetko koristili i istraživali u tom fondu. Pošto ima izuzetno malo sačuvanih arhivskih fondova koji svjedoče o hrvatskim društvima, postoje još F:052. Hrvatsko pjevačko društvo “Neven” – Subotica (1920- ?); 1925-1943, F:220. Hrvatska privredna omladina – Subotica (? – ?); 1942-1944, F:225. Hrvatsko kulturno društvo – Subotica (1946-1950); 1946-1947., smatramo da njihova obrada, poput ove o Orlovima, može pružiti nove i upotpuniti postojeće podatke i time osvjetliti spoznaje o bačkim Hrvatima i njihovom položaju i djelovanju na ovim prostorima drugim istraživačima i svima zainteresiranima.

[2] Dr. Ivan Merz (Banja Luka 16. XII. 1896. – Zagreb 10. V. 1928.) profesor francuskog i njemačkog jezika na Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu. Postaje idejni vođa velikog dijela katoličke omladine i unosi u katoličku javnost novi način mišljenja, osjećanja i prosuđivanja. On je još za vrijeme studija u Beču i Parizu pristupio Katoličkom pokretu. Po dolasku u Zagreb Ivan se odmah aktivno uključuje u rad *Katoličkog pokreta* i biva još iste jeseni 1922. g. izabran za predsjednika već postojećeg *Hrvatskog katoličkog omladinskog saveza,* koji se za godinu dana ujedinio s orlovskim pokretom u *Hrvatski Orlovski Savez.* U novoj organizaciji kojoj je Ivan bio suosnivač, vršit će do konca života službu tajnika i potpredsjednika. Predsjednik *Hrvatskog Orlovstva* bio je dr. Ivo Protulipac, odvjetnik. (Ubijen je u Trstu 1946.g.). http://www.udrugaivanmerz.hr/Biografija.htm. Ivan Merz je proglašen blaženim u Banjoj Luci, 22. lipnja 2003. http://www.ivanmerz.hr/merz-crkva/11-X-c-blazeni.htm

[3] http://www.ivanmerz.hr/sabrana-djela/clanci/Katolicke-org/KO_Hrvatsko_orlovstvo.DOC -; članak tiskan pod nazivom *Hrvatsko orlovstvo*, Kalendar presv. Srca Isusova i Marijina, Zagreb, 1926. g., god. XXI., str. 146-147

[4] Hrvatsko izdanje te knjige s nadopunama, duhovnog priručnika Orlovske organizacije, priredio je upravo Ivan Merz.

[5] „Podrijetlo katoličkoga Orlovstva je u Češkoj. Tamo se je u Sokolskim društvima stalo napadati na katoličku vjeru i tvrditi: “Sokol ne može biti Rimljanin” ili “Tko je katolik taj ne može biti Sokol!” Sokol je istodobno bio prosvjetna i tjelovježbena organizacija. Katolici uvidješe da moraju istupiti iz polukatoličkoga Sokola i osnovati katoličku prosvjetnu i tjelovježbenu organizaciju: Orla. I kao što je u Češkoj Sokolstvo počelo napadati katoličku vjeru, isto se dogodilo u Sloveniji i Hrvatskoj. Slovenci osnovaše Slovenskoga orla, a Hrvati

počeše nakon velikoga orlovskog sleta u Mariboru (1920.) osnivati orlovska društva u hrvatskim zemljama i tim više što su naši biskupi u jednoj svojoj Okružnici zabranili katolicima biti članovima Jugoslavenskoga Sokola. No Hrvatsko Orlovstvo počelo se tek snažno širiti kada je u Zagrebu dana 16. XII. 1923. osnovan *Hrvatski orlovski savez*.” http://www.ivanmerz.hr/ sabranadjela/ clanci/Katolickeorg/KO_Hrvatsko_orlovstvo; O Orlovstvu vidi: Dr Ivo Protulipac, Hrvatsko orlovstvo, Zagreb 1925, 128 st.;http://www.ivanmerz.hr/ sabranadjela/ clanci/Katolickeorg/KO_Hrvatsko_orlovstvo.; Ljubodrag Dimić, Kulturna u Kraljevini Jugoslaviji 1918-1941, Drugi deo, Škola i Crkva, Beograd 1997, 379 – 385.

[6] HAS, F:48.1.28/17.1922

[7] HAS, F:48.1.28/17.1922

[8] Vjesnik je pisan rukom, umnožen na šapirografu, Kao adresu sa koje stiže navodi se Hrvatski katolički narodni savez, Zagreb, Kaptol 27. HAS, F:48.1.1.

[9] HAS,1.4/3.1921

[10] http://public.carnet.hr/~joanicic/modules.php?name=News&file=article&sid=205

[11] HAS,1.6/5.1921

[12] HAS,1.2/1.1922

[13] HAS,1.7/6.1921

[14] HAS,1.9/8.1921

[15] Za nedelju 13.7. u Brnu su planirane su glavne manifestacije a očekivalo se prisustvo 80 do 100 000 posjetitelja. HAS,1.17/11.1922. Smatralo se da je to “katolička olimpijada”.

[16] HAS,1.21/14.1922

[17] Mihovil Katanec, odvjetnik (Zagreb, 1893. – 1973.) U Subotici od početka 1920. Angažiran politički i u nizu hrvatskih udruga.

[18] HAS,F:48.1.36/23.1922

[19] Sačuvano je samo 11 predmeta, dopisa iz Osijeka, od travnja do listopada, a nijedan odgovor subotičana.

[20] HAS,F:48.1.6/1923

[21] Do formiranja HOS-a je došlo 16. XII 1923. Za predsjednika je izabran dr Ivo Prutilapac, za referenta za prosvjetu dr Ivo Merz. O tom događaju subotički Odsjek obaviještava okružnica iz siječnja 1924.

[22] Kao odgovorni urednik tog tiskanog glasila, koje izlazi u Zagrebu, javlja se dr. Josip Andrić.

Mihovil Katanec

[23] HAS,F:48.1.5.1924. Da su promjene išle lagano, govori i to da Veco Čović 29. VI. u ime „Jugoslavenske orlovske zveze (JOZ), Subotica“, moli „Jug. Atl. Društvo Bačka “ za uporabu stadiona radi vježbanja. On navodi i da su „naši članovi članovi većinom članovi vašeg kluba“.

[24] HAS,F:48.1.21.1924

[25] HAS,F:48.1.9.1924

[26] HAS,F:48.1.25.1924

[27] Planinc Franjo, podrijetlom Slovenac, službenik Direkcije jugoslovenskih željeznica. Upravo on po br. 56.1924, 30.III 1924. podnosi slovenačkim jezikom pisani izvještaj „Glavnoj skupštini br. Odseka Orel Subotica“.

[28] HAS,F:48.1.34.1924

[29] HAS,F:48.1.40.1924

[30] HAS,F:48.1.53.1924

[31] HAS, F:48.1.19/1925

[32] Ive Prćić (Subotica 15. V 1894. – 12. V 1959.), pripovjedač i sakupljač narodnih umotvorina .

[33] HAS, F:48.1.26/1925. Proslava hiljadugodišnjice je organizirana i u Subotici. Usp. Stevan Mačković, Obilježavanje tisućugodišnjice hrvatskog kraljevstva u Subotici, Klasje naših ravni, 3-4, Subotica 2005, st. 103-105

[34] HAS, F:48.1.42/1925

[35] HA, F:48.1.8/1927

[36] HAS, F:48.1.8/1927

[37] „Hrvatska orlica“ je osnovana 1925, za predsjednicu imala Zlatu Vrbanjac, te Mariju Cinderić, a tajnicu Mariju Čović, učenicu. Vježbale su u istim prostorijama kao i muški članovi, za sebe plaćaju utrošak struje (3 kw na čas).

[38] U 1928. godini, iz jedne narudžbe sprava od slovenačke tvornice, vidi se da u Zemunu djeluje „Hrvatski katolički Orao“. HAS, F:48.1.1/1929

[39] Remija Marcikić, student prava, piše „Hrvatskom Katoličkom Orlu u Subotici“ 26. XI. 1927. o omladincima koji nezadovoljni radom orlovske organizacije osnuvali društvo „Hrvatskog sokola“ u nadi da će načela hrvatsva biti jače zastupljena. „Jedna dosta malena grupa hrvatski Omladinaca su tom prilikom napustili u to doba jedino hrvatsko društvo *Hrvatski Orao* iz nepoznatih nama svima razloga i stupili pred javnost da će osnovati jedno drugo društvo, koje će više ispovedati načelo hrvatstva nego što ispoveda *Orao*. I mismo svi videli da je ta malena grupa Omladinaca – ako i ne odmah a ono posle kratkog vremena, uspela osnovati društvo koje su društvo nazvali *Hrvatski Soko*. Kao gimnazijalac u ono doba ja sam odobravao postupak ovih omladinaca i postao sam njihovi oduševljeni pristalica. Ali danas – kada sam jasno upoznao – kolikoje štetan bio ovaj rascep za sve nas Omladince – moram priznati da sam se jako prevario u ono doba.“ HAS, F:48.1.139/1927. Bilo je i dugih primjera, poput Gustike Ivkovića, da su članovi napuštali *Orlove* prelazili u *Hrvatski soko* pa se opet učlanjivali u *Orlove.* HAS, F:48.1.6.1929

[40] Petar Pekić, Povijest Hrvata u Vojvodini, od najstarijih vremena do 1929. godine, Zagreb 1930, st. 306.

[41] “Katolički krug“ je osnovan 1895. U njihovim prostorijama vježbale su i druge udruge, na pr. „Hrvatska katolička Orlica“, tamburaški zbor „Bunjevačkog momačkog kola“ i druge.

[42] HAS, F:48.1.51/1927. U svojoj molbi Ento Dulić navodi da je već bio član „i to višeg čina“ te se nada da će ga opet postaviti na bivše mjeto.

[43] Lajčo Budanović (Bajmok 27.03. 1873.- Subotica 16.03..1958.), kao apostolski administrator 1. svibnja

1927. godine je primio i biskupsko posvećenje.

[44] HAS, F:48.1.32/1927

[45] HAS, F:48.1.45/1927

[46] HAS, F:48.1.62/1927

[47] Navedeni su i rezultati te osvojeni bodovi. Tako je u „petoboju lake atletike“ najviše bodova sakupio Blaško Malagurski. Pobjednici pojedinih disciplina su bili Ento Dulić koji je u skoku u dalj ostvario 582 cm, Lajčo Vujković sa 150 cm u skoku u vis i 9,395 cm u „bacanju kugle desnom rukom“.

[48] HAS, F:48.1.64/1927

[49] Miško Prćić (Subotica 8.5.1878. –). On je 1924. nakon smrti dr Vranje Sudarevića, dobio njegovo zastupničko mjesto, sa liste Bunjevačko – šokačke stranke, u Parlamentu. Važio je za deklariranog Jugoslavena, u tekstovima u *Nevenu* obično se potpisivao kao – *Miško Prćić Jugosloven*. Usp. Robert Skenderović, Bunjevačko šokačka stranka 1920. – 1926, Časopis za suvremenu povijest, br. 3, Zagreb 2006, st. 794-816. http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak_download&id_clanak_jezik=12712.

[50] U izvještaju se vidi da je Miško Prćić kod Velikog župana pokušao da tu stavar ubrza ali bez opipljivog rezultata. Pravila su odobrena tek travnja 1928.

[51] HAS, F:48.1.114/1927. U izveštaju preglednika stoji „…ali mi nismo pozvani zato da razjasnimo, uzrok njegovog postupka pošto to samo dragi Bog zna“.

[52] Ne znamo kakve su kazne dobili poročni članovi, no Kazimir Konc 30.I.1929. podnosi ostavku na članstvo u društvu, dok je Antun Milanković nastavio da djeluje u društvu i 1928. obnašao načelničku dužnost.

[53] HAS, F:48.1.99/1927

[54] HAS, F:47.1. 118/1927. Održana je u dva dijela, zbog prekida nastalog nedisciplinoj jednog člana odbornika. U tom periodu od aktivnosti je bio i izlet u Horgoš kod tamošnjeg mađarskog katoličkog omladinskog društva u čast otvaranja sportskog igrališta, gdje je odigrana i nogometna utakmica.

[55] HAS, F:48.1.2/1929. Ljudevit Vujković – Moco (Subotica 12. VIII. 1907- 27. II. 1972.), koji je bio student prava u Zagrebu, često je bio spona koja je lično povezivala orlovsku centralu sa subotičkom organizacijom. Tako je on bio delegiran da zastupa subotičke Orlove na glavnoj skupštini 2. XII 1928. „pošto je brat član našeg društva a nalazi se u Zagrebu“.

[56] HAS, F:48.1.38/1928

[57] Ljudevit Vujković se nije dugo zadržao na mjestu tajnika. Krajem srpnja 1928. zamjenio ga je Antun Radak, gradski činovnik. HAS, F:48.1.67 i 85/1928

[58] HAS, F:48.1.56/1928

[59] HAS, F:48.1.89/1928

[60] HAS, F:48.1.110/1928. Tamburaši su učestvovali na *Majčinskom danu* koji je priredila *Dobrotvorna zajednica Bunjevaka.*

[61] HAS, F:48.1.114/1928

[62] Vide se da su imalinove ruče, nabavljene 1928. koje su vrijedile 4 684 i novog konja za 3 316 dinara.

[63] HAS, F:48.1.128/1928

[64] HAS, F:48.1.19/1929

[65] HAS, F:48.1.134/1928. Na svakom usputnom konačištu dobili su ovjerenu potvrdu o boravku, te se cijeli njihov put može lijepo pratiti na osnovu tih tragova. Putnici su obećali opisati svoje putovanje u referatu koji bi čitali na društvenom sastanku.

[66] HAS, F:48. 1. 2.1929. Teče I prijem novih članova, 9.IV. od HOS-a traže iskaznice za četiri nova člana.

[67] U zapisnicim i drugim spisima i dalje provejava netolerancije i međusobno neuvažavanje, česte su sitne zađevice i nesporazumi.

[68] HAS, F:48.1.101/1929. Na omotu tog spisa sa imenikom članova, sa datum 5. X. stoji „Pošto je imenik članova podastrt gr. policiji, to se prepis istih stavlja u arhivu.“

[69] HAS, F:47.8. Zapisnik 1929.

[70] HAS, F:48.1.61/1929

[71] HAS, F:48.1.61/1929. Teška ekonomska kriza drugi je uzrok slabijeg odaziva.

[72] “Dobrotvorna zajednica Bunjevaka” pomogla je odlazak vježbača sa 2 500 dinara.

[73] HAS, F:48.1.63/1929

[74] HAS, F:48.1.75/1929. U narednom broju „Vjesnika“ pored uputa za lakoatletske vježbe donet je i dio o rukometu sa osnovnim pravilima i uputsvima kako vježbati tu igru.

[75] HAS, F:48.1.111/1929. Sa datumom 19. X.1929. završena je serija spisa od broja 1 do 112. Od 25. X. započeta je nova serija, od broja 1 do 32.

[76] HAS, F:48.1.32/1929

[77] http://www.cpi.hr/download/links/6984.pdf, Dijalog povjesničara – istoričara: sv. 3, Nikola Žutić, Vatikan i hrvatstvo u prvoj polovini XX vijeka (do 1941. godine), st. 416; up. Sužbene novine Kraljevine Jugoslavije, br. 5, Beograd, 9.I.1930.

[78] http://www.josipdol.com/krizari_povijest.htm